

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Bakalářská práce

2008

Miroslav Hruška

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

**Působení nových náboženských a
obdobných společenstev na území ČR;
jejich nebezpečí pro společnost, formy
trestné činnosti**

Miroslav Hruška

Doc. Dr. JUDr. Jan Hejda

Sociální pedagogika, specializace bezpečnostně právní

30.4.2008

Zadání bakalářské práce

NÁZEV PRÁCE:	Působení nových náboženských a obdobných společenstev na území ČR; jejich nebezpečí pro společnost, formy trestné činnosti
ZADÁNÍ PRÁCE:	Práce se na vybraných druzích nových náboženských a obdobných společenstev pokusí vymezit škálu protispolečenského působení těchto organizací a z toho plynoucí nejčastější formy a způsoby páčání trestné činnosti jejich stoupců, specifika v metodách jejich získávání, popsat základní typické symptomy závislosti, sankce vůči odpadlíkům, jakož i metody a formy pomoci odpadlíkům při návratu do běžného společenského života, prevenci a nastítnit možné změny právního systému umožňující postihovat protispolečenské působení těchto organizací a to jak, z odborné literatury, ale i na základě osobních zkušeností autora při setkání z některými ze stoupců uvedených organizací.
JMÉNO STUDENTA:	Miroslav Hruška
ROČNÍK:	3.
STUDIJNÍ PROGRAM:	B7507 Specializace v pedagogice
OBOR:	Sociální pedagogika
VEDOUcí PRÁCE:	Doc. Dr. JUDr. Jan Hejda
KATEDRA:	Společenských věd FM VŠE
TERMÍN ZADÁNÍ:	2.3.2007

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma

**»Působení nových náboženských a obdobných společenstev na území ČR; jejich
nebezpečí pro společnost, formy trestné činnosti«**

jsem vypracoval samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály

uvádím v příloženém seznamu literatury.

Současně prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění
souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně
přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých

Budějovicích na jejích internetových stránkách

Sezimovo Ústí II, 2008

podpis studenta

Anotace

Působení nových náboženských a obdobných společenstev na území ČR; jejich nebezpečí pro společnost, formy trestné činnosti

V této bakalářské práci se pokusím určit u vybraných druhů nových náboženských a obdobných společenstev míru jejich protispolečenského působení podle naznačené škály, určit nejčastější formy a způsoby trestné činnosti páchané jejich stoupenci, specifika v metodách jejich získávání, popsat základní typické symptomy závislosti, sankce vůči odpadlíkům, jakož i metody a formy pomoci odpadlíkům při resocializaci, včetně prevence a naznačit možné změny právního systému umožňující lépe postihovat protispolečenské působení těchto organizací a to, jak z odborné literatury, ale i na základě vlastních zkušeností při setkání s některými ze stoupenců těchto celků a provedených šetření uvnitř vybraných organizací.

Prosinec 2007

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci

bych chtěl poděkovat

Doc. Dr. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D., PhDr. Zdeňku Vojtíškov

Obsah

Úvod	10
1 Jeden z pohledů na pojem náboženství.....	13
2 Charakteristika současné náboženské scény u nás s přihlédnutím k vývoji ve světě. Predikce vývoje náboženské scény do budoucnosti u nás a v západním světě.....	15
2.1 Institucionální a individuální náboženství	16
2.2 Alternativy budoucího vývoje	17
2.3 Idealizace exotických náboženství	18
2.4 Inkulturace nových náboženství do prostředí západu	18
3 Obecně; pojem kult, nové náboženské hnutí, sekta, sektářství, hnutí s náboženskými prvky.....	19
3.1 Pojem „Kult“	19
3.2 Pojem „Nové náboženské hnutí“	19
3.3 Pojem sekta.....	20
3.4 Pojem sektářství.....	21
3.4.1 Rysy sektářství	21
4 Příčiny konverze, vlastní členství v sektářském hnutí, opuštění hnutí – návrat zpět	24
4.1 Dospívající mladí lidé	24
4.2 Lidé středního věku	25
4.3 Reakce blízkého okolí	25
4.4 Možný pozitivní účinek členství v sektářském hnutí	26
4.5 Specifika náboženské manipulace	27
5 Právní úprava působení církví a náboženských společností v ČR	29
5.1 Dřívější právní úpravy	29

5.2 Současné právní předpisy upravující postavení církví a nových náboženských společností..	30
5.2.1 Ústavní zákony.....	30
5.2.2 Mezinárodní smlouvy a úmluvy.....	31
5.2.3 Základní oblast právní úpravy Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech v oblasti působení církví náboženských společností.....	33
5.2.4 V seznamu církví a náboženských společností vedeném na internetových stránkách Ministerstva kultury jsou vedeny následující církve a náboženské společnosti.....	35
5.2.5 Další právní předpisy které církve a nová náboženská hnutí využívají k legalizaci své působnosti.	36
6 Přehled vybraných církví a společností	38
6.1 Církve a náboženské společnosti vycházející z Křesťanství.....	38
6.1.1 Stručný vývoj Křesťanství.....	38
6.1.2 Přiblížení tradice protestantismu	41
6.1.3 „Moderní“ teorie konce světa.....	43
6.2 Vybrané církve, společenství a sdružení vycházející z křesťanské tradice s jejichž činností jsou spjaty kontroverze	44
6.2.1 Opus Dei	44
6.2.2 Vassula Rydenová.....	45
6.2.3 Hnutí fokoláre	45
6.2.4 Pražské společenství Kristovo.....	46
6.2.5 Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů – Mormoni.	48
6.2.6 Svědkové Jehovovi.....	50
6.2.6.1 Krevní transfuze	53
6.2.6.2 Odpírání služby v organizačních složkách státu a neochota podílet se na jejich chodu ..	54
6.3 Hnutí nového věku	55
6.4 Církve a náboženská společenství zpravidla řazená k hnutím nového věku	57
6.4.1 Scientologická církev	57
6.4.2 Satanismus	61
6.4.2.1 Roviny v nichž je možno vnímat satanismus.....	62
6.5 Hinduismus.....	63
6.5.1 Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny – Haré Krišna.	64
7 Sekty a nová náboženská hnutí pohledem Skupiny extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia odboru obecné kriminality.	68
7.1 Definice sekty a nového náboženského hnutí podle Skupiny extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia.	68
7.1.1 Znaky sekty jsou pohledem tohoto pracoviště	68
8 Metody použité při zpracovávání práce.	71
9 Dotazování a jeho výsledky	73

9.1 Výsledky dotazování k otázce číslo 1)	73
9.2 Výsledky dotazování k otázce číslo 2)	73
9.3 Výsledky dotazování k otázce číslo 3)	74
9.4 Výsledky dotazování k otázce číslo 4)	75
10 Závěr	76
Seznam použité literatury:	79

Úvod

Bakalářská práce se pokusí přiblížit současný názorový posun ve vnímání problematiky nových náboženských a obdobných společenstev, rovněž tak vybraná náboženská hnutí, církve a náboženské společnosti, jež by mohly být vnímány jako kontroverzní za pomoci údajů uvedených v odborné literatuře, na internetu a také při vlastním kontaktu autora s některými jejich členy. Hlavním cílem bude v závěru práce získat odpověď, zda a jak vůbec mohou být pro společnost tyto organizace nebezpečné, jaké formy trestné činnosti mohou být spojovány s jejich působením, a to tak, že se autor práce pokusí předejít získané poznatky vybraným policistům zařazeným jako komisař služby kriminální policie a vyšetřování na jednom z obvodních ředitelství v Praze, aby se pokusili zodpovědět, zda z nich může vyplývat podezření z nějakého trestného činu a tím může být klasifikován stupeň společenské nebezpečnosti. Při tomto šetření se rovněž autor pokusí popsat typické symptomy závislosti, sankce vůči odpadlíkům, jakož i metody a formy pomoci odpadlíkům. V poslední řadě se autor pokusí zodpovědět otázku, jak by mohla být upravena právní problematika v oblasti církví a náboženských společeností.

Téměř před dvanácti léty mne začalo zajímat působení nových náboženských směrů na našem území, v té době se o nich poměrně intenzivně hovořilo, méně se již poukazyvalo na jejich nebezpečnost. Můj zájem se ještě zvýšil, když začalo vycházet najevo, jak destruktivně mohou působit na společnost a na jedince, který se k nim přidá. Chtěl jsem vědět jak jinak duševně zdravý člověk s dobrým sociálním zázemím může podlehnout nějaké takové skupině. Podle tehdy dostupných informací jsem si zvolil některé skupiny považované za nová náboženská hnutí a chtěl se s nimi setkat. Kritériem výběru byla tehdy mnou nejednoznačně definovaná nebezpečnost pro společnost a jednotlivce. Setkání např. se scientology jsem považoval za nebezpečné, protože jsem si uvědomoval, že možná nejsem vybaven takovým množstvím informací o nich, abych jim dokázal případně vzdorovat a nakonec jejich

ideologii třeba nepodlehl. Po několika letech, kdy jsem se o toto téma přestal zcela zajímat, jsem se rozhodl k němu vrátit v této práci.

Kontinuita projevů svobodného náboženského života ukončená před druhou světovou válkou u nás byla obnovena v plné míře po „Sametové revoluci“ v roce 1989. V této době se opět naplno otvírá prostor pro svobodné působení tradičních církví, ale i fenoménu doposud široké veřejnosti nepříliš neznámému, nacistickou a následně komunistickou ideologií potlačovanému, a tím je působení alternativních - nových náboženských společenstev, jednotlivců či skupin v různém stupni vykládajících, praktikujících a hlásících se k myšlenkám náboženství.

Veřejnost, po dlouhou dobu nedostatečně saturována projevy náboženského života, byla ochotna v „porevolučních dobách“ přijmout bez dostatečné míry reflexe téměř jakékoli poselství s náboženským podtextem, nádechem tajemna, mysticismu, či dalších aspektů považovaných za duchovní. S určitou prodlevou se tento fenomén dostává i do středu zájmu odborníků a médií, kteří se jej snaží popsat, přičemž jedním z výsledků jejich práce byla výstraha veřejnosti laické, že ne všechny tyto organizace působí na společnost a jednotlivce blahodárným způsobem. Jejich činnost může indoktrinovanému jedinci v různé míře způsobit sociální vyloučení, včetně ztráty zaměstnání a ekonomického ožebračení, psychické, někdy i fyzické poškození v závislosti na stupni v němž se jedinec - stoupenec nechá ovlivnit. V jiných případech se tato společenství mohou skrze své získané stoupence, díky jejich společenskému statusu pokusit o ovládnutí organizačních a mocenských struktur státu. Stále častěji se v souvislosti s negativním působením těchto organizací o nich začínalo hovořit jako o sektách, přičemž tento pojem byl a je širokou i odbornou veřejností chápán a vykládán různě, nejčastěji se však slovu sekta přisuzovaly a přisuzují negativní konotace.

Cílem této práce je zodpovědět otázku, zda v současné době v české republice představují nová náboženská hnutí hrozbu pro jednotlivce a pro společnost tím, že se je jednak autor pokusí osobně, nebo prostřednictvím elektronické komunikace oslovit a z možného průběhu komunikace s těmito

organizacemi na základě znaků v práci uvedených naznačit, zda a jak jsou, nebo nejsou nebezpečná, dále vymežit pro účely práce pojmy sekta, sektářství, nové náboženské hnutí.

1 Jeden z pohledů na pojem náboženství

Samo slovo náboženství je možno definovat různými způsoby, z různých hledisek. Definice a pojetí tohoto pojmu existuje nepřehledné množství, přičemž v průběhu doby se i jeho obsah měnil. Pro účely této práce je jej možno definovat jako *to co integruje společnost, je to jakýsi společný jazyk, [...] kterému všichni více či méně rozumějí*¹.

Od devátého století, v souvislosti se vstupem věrozvěstů Cyrila a Metoděje vyslaných do velkomoravské říše v roce 863, hrálo v našem zeměpisném prostoru roli integrujícího společenského prvku křesťanství. Hraje ji až do 18. století, kdy se vlivem osvícenských myšlenek rozvíjí kritika náboženství jako takového, tedy i křesťanství. Dochází k odklonu od jeho myšlenkových schémat a nabývá významu při interpretaci světa jeho jiný výklad, jakož i postoje k němu, člověku a dalším oblastem života, který je formulovaný myšlenkami vědy, které po určité době substituují křesťanství a tak se věda vedle křesťanské interpretace světa stává rovněž náboženstvím, přičemž tato tradice v určitých obměnách přetrvává dodnes. Později vědu částečně potkal osud křesťanství, které nahradila, neboť s tím jak se rozvíjela, jí bylo a je čím dál těžší pochopit, a tak do role jednotícího prvku vstupují zpočátku takové jevy jako je například nacionalismus, který přerostl do nacismu nazývaného některými sociology politickým náboženstvím. Mezi další projevy politického náboženství srovnávaného s nacismem, avšak stojícím na opačném pólu k němu je komunismus se svou církví - komunistickou stranou, kanonickým písmem - Marxovými a Leninovými spisy hlásajícími vědecký pohled na svět – jímž interpretoval žádoucí pohled na něj, stejně tak jako nacismus upíral své vize k příchodu nové jiné doby s tím, že nebude člověka, který by se s jednou nebo druhou ideologií neztotožňoval. Není příliš na místě srovnávat křesťanství s těmito dvěma ideologiemi, ale i ono v sobě má společné náboženské prvky,

¹ HALÍK, Tomáš. Lidské a Božské (2/11) Prameny a proudy [online]. 2007-28-10; 00:03:57 [cit. 2007-28-10]. Dostupné v mediální databázi www.rozhlas.cz/nabozenstvi/audio. Číslo záznamu 00618415

respektive ony výše uvedené ideologie mají společné náboženské prvky s křesťanstvím; slibovalo a slibuje příchod jiné lepší doby s podmínkou, že je nutno aby se ti, kdo této lepší doby chtějí dosáhnout, přiklonili k jeho učení.

Další prvky náboženskosti lze najít i v oblastech života zcela všedního – světského - sekulárního, kdy lidé upínají své myšlenky, city a činy k dosažení určitého cíle, například touhy po nějakém předmětu osobní spotřeby, sportovního výkonu. Lze tedy říci, že v dnešní době označované jako postmoderní, roli náboženství neplní ideologie jediná, ale jejich větší množství, přičemž ve většině případů jednotlivci těchto ideálů vyznává několik najednou a konvertuje od jednoho k druhému, tak jak to v globálním světě vyžaduje styl doby, který ať již chceme či nikoli spoluutvářejí média. Jimi je nám podsouváno, že konzum je hoden uctívání a strukturou své spotřeby vyjadřujeme to, kým jsme – nebo kým bychom chtěli být a dle struktury spotřebovávaných statků a služeb nás i další takto smýšlející vidí, hodnotí podle toho naší materiální zbožnost, či soudí náš charakter. O vlivu médií *„můžeme mluvit jako o náboženském v sociologickém smyslu tohoto slova. Média nabízejí určitou interpretaci světa, což je výsostně náboženská role. Nabízí významné symboly – velké společné symboly, které lidé sdílejí. Nabízejí spojení různých oblastí života. To co víme o kultuře, politice, sportu, víme z velké části prostřednictvím médií, která jsou jakýmsi arbitry pravdy.*¹

¹ HALÍK, Tomáš. Lidské a Božské (2/11) Prameny a proudy [online]. 2007-28-10; 00:19:41 [cit. 2007-28-10]. Dostupné v mediální databázi www.rozhlas.cz/nabozenstvi/audio. Číslo záznamu 00618415

2 Charakteristika současné náboženské scény u nás s přihlédnutím k vývoji ve světě. Predikce vývoje náboženské scény do budoucnosti u nás a v západním světě

Od dob „porevolučních“, před již více než osmnácti lety, kdy mohla opět začít působit tradiční náboženství na našem území, živelně a nekontrolovaně vznikala či přicházela na naše území náboženství nová, se nabídka na českém „náboženském trhu“ stabilizovala“.

Co se týče tradičních církví, jsou někdy kritizovány, zejména římskokatolická, že se aktivněji nezapojují do společenského dění, nevyjadřují se příliš k aktuálním společenským tématům, snad aby nevzbudily nežádoucí kontroverzi. Za příklad je někdy dáváno Polsko, kde se církev římskokatolická zapojuje do společenského života a je i jeho součástí, byť její některé počiny jsou kritizovány tamní veřejností.

Důsledkem toho, že tradiční církve, zejména ta římskokatolická, nejsou u nás příliš vidět, je i české specifikum spočívající již v naší dávné minulosti na základě přesvědčení, že římskokatolická církev jako instituce má zájem pouze na hromadění co největšího množství statků a koncentrování moci do svých rukou, nežli zájem o duchovní potřeby svých členů. Zde má patrně kořeny i česká nedůvěra k institucím obecně.

Česká veřejnost má spíše důvěru k celkům neformálnějším, což v oblasti náboženství poskytuje široký prostor pro působení nových náboženských směrů. Česká republika patří k zemím s nejnižším počtem pohřbů. Ve statistických průzkumech se tato skutečnost rovněž odráží v průzkumu provedeném v roce 2001 Českým statistickým úřadem, v němž se k nějakému náboženství přihlásilo 32% obyvatel oproti roku 1950, kdy se jen k církvi římskokatolické přihlásilo 76,4% obyvatel a v absolutním počtu se k nějakému náboženství přihlásilo 93,9% obyvatel. Pro úplnost dodejme, že v roce 1991 se k nějaké víře přihlásilo 43,9% obyvatel. 59% obyvatel v průzkumu v roce 2001 uvedlo, že jsou bez vyznání. Někteří badatelé uvádějí, že procento obyvatel hlásících se k nějakému

náboženství z roku 1950 bylo reliktem z dob, kdy formálně se přihlásit zejména k církvi římskokatolické bylo vyžadováno konformními tlaky okolí. Zřejmá je i neochota Čechů zapojit se do institucionalizovaného náboženského života, jako je účast na bohoslužbách či zapojení se do života institucionalizovaných církví.¹

2.1 Institucionální a individuální náboženství

Avšak obraz Čechů jako těch co nemají žádný vztah k víře, náboženství a jsou ateisty, narušuje zjištění, že „pouze 14% Čechů a Češek například tvrdí, že „neexistuje Bůh, duch, ani jiná nadpřirozená skutečnost“, téměř 43% se domnívá, že amulety občas přinášejí štěstí“ a skoro 52% připouští, že „někteří věštcí mohou předvídat budoucnost“. Zvláště první údaj, z něhož vyplývá, že více než 51% českých obyvatel připouští existenci nějakého nadpřirozena, je důležitým signálem, abychom s pojmem ateismus nakládali velmi opatrně.“²

„Naše společnost se od 80. a 90. let změnila směrem k větší volnosti ve výběru, větší míře individuálnosti při volbě náboženství. Dnes vzniká méně pevně ohraničených nebo uzavřených skupin, více se spiritualita projevuje klientsky, lidé přicházejí do určitých center pro nějaký spirituální zážitek, pro uzdravení, nebo nějakou věštbu budoucnosti a podobně a opět tato centra opouštějí bez toho aniž, by zůstaly členy. Takže se dá říci, že v současných podmínkách postmoderní společnosti to mají těžké tradiční náboženské společnosti se svým programem dlouhodobosti, věrnosti, stálosti, ale podobně to mají těžké nová náboženská hnutí s tím, že chtějí mít své stádečko pevně ohraničené a chtějí, aby lidé byli semknuti kolem jednoho vůdce. Lidé dnes tedy spíše tíhnou k něčemu nezávaznému proměnlivému, velmi individualistickému.“³

¹ Srov. 4110-03, Náboženské vyznání obyvatelstva - Obyvatelstvo hlásící se k jednotlivým církvím a náboženským společnostem / ČSÚ: [online]. 2003 [cit. 2008-01-04]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03--obyvatelstvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem>.

² VÁCLAVÍK, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. 1. vyd. Praha: Masarykova univerzita Brno a vydavatelství Malvern, 2007. 152 s. Proměny náboženství, sv. 5. ISBN 978-80-86702-22-3, str. 5

³ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Hovory o víře (1/11) Nové náboženské směry, hnutí* [online]. 2007-14-4; 00:19:30 [cit. 2007-21-10]. Dostupné v mediální databázi www.rozhlas.cz/nabozenstvi/audio. Číslo záznamu 00532346

2.2 Alternativy budoucího vývoje

Překonané jsou myšlenky některých teorií z minulého století, kdy se soudilo, že náboženství bude ve světě stále více ustupovat do pozadí, až nakonec zanikne. Mylný nebyl předpoklad, že se oslabí vliv církví, které již nemají takový vliv na veřejný život společnosti jako měly dříve. Proměnil se osobní duchovní život lidí, náboženství se více přesunulo do soukromé sféry, kdy si lidé sami určují čemu a jak chtějí věřit a klesá tak jejich angažovanost ve společenstvech, kde se víra praktikuje a i díky tomu mají nová náboženská hnutí horší pozici nežli dříve při budování své členské základny. Díky popsánému trendu se proměňují i samotná nová náboženská hnutí, např. ve spasitelském prvku, kdy dříve šlo spíše o spasení celého světa, kdežto nyní se klade důraz na spásu jen pro členy vybraného společenství, prohlubuje se jejich nezájem o okolí.

Jestliže bylo řečeno, že praktikování náboženství směřuje od institucionalizovaného pojetí ke klientskému – privátnímu, tak tomuto trendu oponuje a určitou výjimkou je větší obliba islámu, který je velmi institucionální formou praktikování víry a k němuž, i když výjimečně, ale přece konvertují i Češi a Evropané, neboť ne každému vyhovuje roztržitá podoba praktikování víry, tak jak bylo výše uvedeno.

Někteří sociologové uvádí, že opačný trend směřující k deprivatizaci náboženství nastal v sedmdesátých letech minulého století a dnes se již náboženství vrací na dříve ztracené pozice ve veřejném životě.

Vzhledem k tomu, že praktikování víry je v západním světě atomizované, čemuž odpovídá i nabídka náboženských praktik a prožitků, je pro jednotlivce velmi obtížné se na tomto „trhu“ orientovat. Předpokládá se určitá radikalizace postojů přívrženců jednotlivých duchovních směrů. Nevylučuje se, že právě díky té špatné orientaci v „nabídce“ se po čase lidé přikloní opět k organizovanějšímu praktikování náboženství. Přiklon k organizovanosti a tradičnosti bude tím rychlejší, čím více bude západní společnosti hrozit nějaké ohrožení.

Na současné náboženské scéně vzniká velké množství směrů hnutí a celku avšak tato živost nedává naději na jejich větší expanzi.

2.3 Idealizace exotických náboženství

Zatímco na západě ubývá věřících hlásících se ke křesťanským církvím, v rozvojových zemích počet křesťanů stoupá. Důvodem může být již uvedená nedůvěra v institucionalitu tradičních křesťanských církví. V rozvojovém světě jsou tyto církve relativně nové a není na ně nahlíženo skrze vytvořené předsudky. Navíc je křesťanství rovněž zaměřeno na zlepšení sociálního statutu člověka, což již na západě není tolik aktuální jako právě v rozvojovém světě.

Na uprázdněné místo po křesťanství přichází řada pro nás exotických duchovních směrů, o nichž se neopodstatněně soudí, že jsou „lepší“ nežli křesťanství. Tyto směry jsou z určitého nedostatku informací idealizovány, jako čisté a nepoznamenané stigmaty náboženských válek a masakrů, jako se to přisuzuje křesťanství, ač někdy opak je pravdou.

V budoucnosti je předpokládán mírný nárůst stoupců malých křesťanských společenstev a společenstev s exotickým základem.

2.4 Inkulturace nových náboženství do prostředí západu

V případě světových náboženství a nových náboženských hnutí z nich vycházejících, jako je například Hinduismus či Buddhismus, importovaných do prostředí západu, o nich část odborné veřejnosti odmítá hovořit jako o Buddhismu či Hinduismu, neboť došlo k jejich zásadnímu přizpůsobení potřebám vnímání světa člověka vyrostlého v západním světě, jehož tradice se odvíjejí od křesťanství, že se o těchto i jiných náboženstvích hovoří jako o Západním Buddhismu – Hinduismu. Nové prvky, které jsou k těmto náboženstvím přidány jsou zejména jejich ekologická a politická angažovanost a větší důraz na misijní činnost.¹

¹ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Lidské a Božské (1/11) Prameny a proudy [online]. 2007-21-10; 00:18:30 [cit. 2007-21-10]. Dostupné v mediální databázi www.rozhlas.cz/nabozenstvi/audio. Číslo záznamu 00614902

3 Obecně; pojem kult, nové náboženské hnutí, sekta, sektářství, hnutí s náboženskými prvky

3.1 Pojem „Kult“

Můžeme se setkat s různými výklady tohoto pojmu. Nejčastěji je vykládán jako inovativní přístup v rámci nějaké ideologie, i nenáboženské, k celému nebo jen určitému jejímu prvku, který s ní obvykle nepřichází do rozporu – není oponentní vůči ní, ale mezi ním a tradiční ideologií panuje určité napětí, mísí se a splývá v něm mnohost přístupů. Tento jev zpravidla existuje v rámci menší skupiny, která může mít charismatického vůdce a z hlediska časového vymezení se jedná o záležitost krátkodobou.

V současnosti, pro potřeby pojmenování jevů týkajících se alternativních náboženství, se objevuje odlišnější vymezení tohoto pojmu. Kult je chápán jako jakési centrum - organizace pro uspokojování duchovních potřeb. Již bylo uvedeno, že spiritualita se projevuje více klientsky a lidé - klienti docházejí uspokojovat své náboženské potřeby do různých center, v nichž „*kulty jednájí s klienty. Náboženskými prostředky [...] jim poskytují náboženský zážitek a často i zdraví, splnění přání, vzhled do budoucnosti, řešení osobních problémů apod., bez toho, aby vyžadovaly jakýkoli závazek (členský, mravní, misijní apod.) kromě finančního. Vztah mezi poskytovatelem náboženského zážitku a jeho klientem bývá pouze obchodní.*“¹

3.2 Pojem „Nové náboženské hnutí“

*Pojem „nové náboženské hnutí“ má smysl jenom v kontextu toho, co je v dané společnosti, osvědčené, etablované, respektované či tradiční.“*² Jedná se o pojem relativně nový, korektní, neutrální, nenesoucí v sobě negativní konotace, takové jaké v sobě neslo označení sekta, jimiž byla bez rozdílu označována

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 Str. 23

² VOJTÍŠEK, Zdeněk. Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 Str. 19

náboženská společenstva, která si svou cestu teprve hledala. Tento pojem je ovšem na místě použít tehdy, jestliže se nějaké takové společenství nedostává do zjevného rozporu se společenskými normami a hodnotami, jeho protestní postoj ke společnosti není tak vyhraněný, není příliš uzavřené myšlenkám zvenku, není tak radikální atd. Také by se dalo říci, že je to hnutí, které je někde za polovinou cesty k akceptaci většinovou společností. Hledisko času, jež označuje slovo nové, není až tak důležité, nemusí se nutně jednat o hnutí několik let měsíců stará, ale i hnutí, jež existují několik desítek let či století, ale stále ještě nebyla společností akceptována.

3.3 Pojem sekta

Tradiční historický výklad má svůj základ v latinských slovech „sequi“ – následovat, „secare“, „sectus“ – oddělovat a rozumí se tím náboženská skupina, která se oddělila od zavedeného náboženství, jeho praktik a stavěla se vůči němu do opozice.

Definice tohoto pojmu přestávala ve světě postačovat někdy v šedesátých letech minulého století. Po roce 1989 nedostačovala ani u nás, v souvislosti s popsaným rozšířením náboženského „trhu“ a ústupu od institucionalizovaného praktikování náboženství. Pojem může být definován z různých hledisek například z:

- psychologického, kdy se jedná o soustavu praktik, jež na základě manipulace zneužívají své členy
- právního, kdy v našem právním řádu tento pojem zakotven není
- sociálního, kdy jediná autorita v podobě vůdce podřizuje sobě v zájmu nějaké ideologie své přívržence
- *teologického, kdy jsou členové sekty viděni jako odpadlíci.*¹

Pro účel práce se jeví jako nejvhodnější dále uvedená definice čerpající ze sociologického pohledu. O nových náboženských hnutích bylo v předchozí kapitole řečeno, že se jedná o organizace, které jsou někde za pomyslnou

¹ Srov. NOVÝ, Jan. *Círky, náboženství a sekty v České republice, Fenomén víry a její vliv na myšlení lidí v produktivním věku jež byli vychováni v ateistickém duchu minulého režimu*. Trhové Sviny, 2007. 100 s. Diplomová práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně na Pedagogické fakultě. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. str. 32

polovinou cesty k akceptaci většinovou společností. Sekta se naproti tomu staví do opozice, obvykle vůči všemu a všem, pokud je většinové společnosti známa, je jí odmítána jako neznámá, nebezpečná a ohrožující, totéž je ze strany sekty připisováno většinové společnosti. Objektivně je možno uvést, že sekta dle této charakteristiky určité nebezpečí pro společnost představuje.

Jak v případě nového náboženského hnutí, tak v případě sekty se vyskytuje určitý počet patologických prvků spočívajících v psychické manipulaci, s cílem udržovat a rozvíjet závislost na náboženské skupině a ideologii, přičemž dle míry jejich naplnění je možno přibližně určit, podle v této práci naznačených kategorií, zda se jedná o sektu či nikoli.

3.4 Pojem sektářství

Tak jako v případě nových náboženských hnutí a sekt, i zde existuje určitý počet patologických prvků spočívajících v psychické manipulaci s cílem udržovat a rozvíjet závislost na skupině a ideologii, která není primárně považována za náboženskou, přičemž dle míry jejich naplnění je možno přibližně určit, zda je taková organizace nějakým způsobem pro společnost nebezpečná.

3.4.1 Rysy sektářství

Uzavřenost - skupina sama sebe vymezuje vůči okolí což se projevuje v následně uvedeném bodě, kterým je rozlišování světa.

Rozlišování světa - na prostředí uvnitř skupiny a vně skupiny – černobílé vidění světa. Skupinové normy, hodnoty a lidé ve skupině jsou považovány za dobré. Hodnoty normy a lidé stojící mimo skupinu jsou obvykle považovány za nepřátele. V náboženské skupině může být příkladem toho naděje na konečné spasení a věčný život. V pyramidově organizované skupině podomních obchodníků to může být například jejich přesvědčení, že jsou to právě oni, kdo mají potřebné znalosti a vědomosti k dosažení úspěchu na rozdíl od ostatních.

Vědomí výjimečnosti a zvýšený pocit sebevědomí – souvisí s černobílým viděním světa. Pocit vyvolenosti k určitému poslání, či přesvědčení výjimečných znalostech pro dosažení úspěchu posiluje sebevědomí členů skupiny.

Přechodové rituály – posilují vědomí výjimečnosti jedince ve skupině. Je jimi završena určitá úspěšná etapa vývoje ve skupině. U náboženské společnosti mají podobu zasvěcení, kdy se člen dostává na vyšší příčky v duchovním učení. V pyramidově organizované skupině podomních obchodníků mohou mít podobu certifikátů osvědčujících množství prodaných výrobků.

Důraz na nový způsob života - členové sektářských organizací většinou radikálně změní dosavadní způsob života, opustí školu, zaměstnání, rodiče, nebo partnera.

Izolovanost - v důsledku černobílého vidění světa a novým způsobem života ztrácí kontakt s běžnou společností. Izolovanost může být i fyzická tím, že skupina působí na odloučeném místě.

Nízká míra sebereflexe - jednotlivce i skupiny. Souvisí s důsledky izolovanosti, projevuje se neschopností adekvátně reagovat na běžné podněty přicházející zvenčí, ale i na podněty uvnitř skupiny.

Zjednodušený výklad světa - poskytuje členu skupiny orientaci ve složitých problémech formou jednoduchých pouček stanovujících to co je správné a co nikoli. Ti kdo nejsou schopni ve svém životě nalézt řád, jej díky zjednodušujícím vysvětlením naleznou. Zjednodušenými výklady světa dochází k oslabení sebereflexe a schopnosti správně vnímat co je správné a co ne. Dochází k oslabení racionality uvažování a zaujímání extrémních postojů jimiž lze odůvodnit téměř cokoli. Je-li problém natolik nový, nebo nedostačující-li zjednodušené poučky k jeho náležité interpretaci dochází k jeho popření.¹

Sankce – u člověka již který zpřetrhal vazby s okolním světem je pohružka vyloučením ze skupiny hrozbou, neboť by přišel o jistotu sociálního kontaktu se stejně smýšlejícími lidmi. Sankce jsou také důležitým nástrojem pro, udržení soudržnosti skupiny.

Autoritativní vedení – zbavuje jedince osobní odpovědnosti za jím vykonané činy. Přispívá ke zjednodušenému obrazu světa. Není nutno přemýšlet nad tím co je správné a co nikoli. Lidem, kteří se špatně rozhodují může vyhovovat.

¹ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál 2004. – 872 s. ISBN 80-7178-802-3 str. 692

Vůdce – „vůdcovské "charisma“ není ani tak záležitostí osobnosti jako spíše důsledku vztahu. Nejde totiž především o údajné nebo snad i skutečné mimořádné vlastnosti vůdce, nýbrž o ochotu jeho stoupců mu mimořádné schopnosti připisovat. Proto také spíše než o charismatické raději hovoříme o charismatizované osobnosti, tedy o osobnosti, jíž jsou přisuzovány nadpřirozené kvality.[...] Zkušenost ukazuje, že náboženský vůdce (ale i politický vůdce) nemusí být výjimečně inteligentní, přitažlivý, výřečný apod. Důležité je, aby tento vůdce byl charismatizován, tedy aby existoval dostatečný počet těch, kteří ho považují za obdarovaného nadpřirozenými nebo mimořádnými vlastnostmi. Tato tzv. charizmatizace vůdcovské osobnosti nastává tehdy, když budoucí vůdce projeví schopnost vystihnout potřeby některých lidí a poskytnout jim ideu, jež by na tyto potřeby odpovídala. Pokud je tato idea sdělována s dostatečnou jistotou, vznikne u některých příjemců tohoto poselství ochota ho charismatizovat (připisovat mu nadpřirozené vlastnosti a schopnosti). Když se spojí stoupcova ochota charismatizovat vůdce a vůdcova ochota nechat se charismatizovat, pak se vytvoří mezi stoupci a vůdcem pevný vztah založený na vzájemné podpoře a výměně: vůdce poskytuje stoupci svými postoji a idejemi jistotu a orientaci ve světě, stoupenec svou bezvýhradnou oddaností ujišťuje vůdce v přesvědčení, že jeho schopnosti jsou skutečně mimořádné.“¹

Hierarchické uspořádání mezi vůdcem a členy skupiny obvykle neexistují mezičlánky, aby tím nebylo ohroženo jeho postavení a členové skupiny mohli být lépe kontrolováni.²

Pocit ohrožení členové skupiny mají iracionální strach z okolního světa. Nahodilé události mají tendenci interpretovat jako útok proti nim a jako důkaz nepřátelství vnějšího světa. Toto chápání je ještě více utvrzuje v jejich přesvědčení a přispívá k jejich soudržnosti.

Konformita jednání a chování v souladu s požadavky a očekáváními skupiny či vůdce.

Podle míry naplnění těchto znaků je možno nepřímo určit potencionální společenskou nebezpečnost určité skupiny.

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 str. 64

² Srov. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd, Praha: Portál 2004. – 872 s. ISBN 80-7178-802-3 str. 698

4 Příčiny konverze, vlastní členství v sektářském hnutí, opuštění hnutí – návrat zpět

Hlavní a jedinou příčinou konverze k náboženské ideologii se sektářskými rysy není její existence, nebo misijní působení členů náboženské skupiny. Jedná se o souhrn okolností a faktorů, které mohou v určitou dobu vyústit v závislost na ní.

4.1 Dospívající mladí lidé

U dospívajících mladých lidí může odchod k náboženskému hnutí se sektářskými znaky znamenat symbol revolty vůči společnosti, rodičům, touhy odlišit se od ostatních, potřebu mystických zážitků, někde uplatnit své zkušenosti, prosadit se nebo najít jistotu. Přičemž je možné aby si „*stále podrželi idealismus a vyhnuli se nárazům reality, jimiž jim hrozí svět dospělých. Neochota stát se dospělými, a tedy plně odpovědnými i za vlastní postoje, se projevuje i v nekritickém přejímání myšlenkových šablon a fundamentalistických schémat.*“¹ Tento jev je nazýván „*adolescentním psychiálním moratoriem*“², kdy se jedná o odložení vstupu do dospělosti uvedenou formou. Ne tak častou příčinou konverze jsou konflikty dospívajícího v rodině.

U hnutí se sektářskými rysy je „větší poptávka“ právě u této věkové skupiny, zaměřují se na středoškoláky a vysokoškoláky, kteří jsou přemýšlivější, kreativnější, hloubavější a citlivější a tím pádem náchylnější k manipulaci. Manipulaci rovněž podlehnou lidé s dobrým sociálním zázemím, neboť jim bylo „*umožněno zachovat si idealistický přístup ke světu.*“³

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 str. 95

² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd, Praha: Portál 2004. – 872 s. ISBN 80-7178-802-3 str. 702

³ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 str. 95

4.2 Lidé středního věku

U lidí středního věku jsou nejčastějšími příčinami konverze k náboženskému hnutí se sektářskými znaky: *snaha obohatit svůj stereotypní život novými zážitky, hledání autenticity, zahánění osamělosti, potřeba být užitečný a podílet se na úkolu vyššího významu, hledání nového smyslu života, existenční nejistota spojená s nedostatkem prostředků, nebo naopak díky dobrému materiálnímu zabezpečení touha najít nějaký vyšší princip, touha po něčem novém a dynamickém. U této věkové skupiny se také většinou nedochází k plné konverzi, ale spíše k rozšíření řad sympatizantů.*¹

4.3 Reakce blízkého okolí

V případě blízkých někoho, kdo konvertoval k náboženskému hnutí se sektářskými rysy má nejbližší okolí: rodina, přátelé, známí tendence z toho obviňovat právě náboženské hnutí. Většinou je však konverze završením dlouho neřešených konfliktů nebo špatné komunikace mezi rodiči a dětmi, manžely – partnery. Toto velice často bývá doprovázeno emotivní reakcí z jejich strany, která většinou situaci ještě zhorší a místo aby konvertitu přivedla zpět, jej ještě více utvrdí v přesvědčení, že činí správně. Přes tíhu situace jakou to přináší se doporučuje být s blízkým neustále v kontaktu. Pokud je přístupný komunikaci s ním o jeho rozhodnutí hovořit a jevit zájem i o život v jeho novém prostředí. Pokud nekomunikuje, dávat mu prostřednictvím nějakého informačního kanálu najevo, že je stále členem rodiny, manželem, parterem. Není vhodné odmítat jeho názory byť jsou sebepodivnější. Jakékoli odmítání posílí víru takto postiženého člověka o správnosti jeho rozhodnutí konvertovat. Posílí jeho vědomí o špatném světě tam venku a laskavém světě uvnitř sekty, náboženské společnosti, církve. Je utvrzen v přesvědčení, že blízké osoby jsou příčinou všech jeho problémů a brání v dosažení vyšších cílů. Smutnou pravdou je, že se blízké osoby mohou spoléhat většinou jen na to, jak se bude vyvíjet konvertitův vztah ke skupině do níž se

¹ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál 2004. – 872 s. ISBN 80-7178-802-3, str. 702

rozhodl zcela nebo zčásti odejít. I zde je naděje, posílená tím, že pokud nebudou zpřetrhány veškeré vazby s blízkými. Sám člen hnutí pozná, že členství v něm mu nic nového nepřináší a navrátí se zpět obohacen o novou zkušenost. V případě, že se má kam vrátit, je jeho situace pro opuštění hnutí snadnější a lépe se rozhoduje. Rozhodnutí o opuštění hnutí je o to těžší, když byli blízkými odmítnuti. Rovněž se doporučuje navrátilivšího se blízkého v cca prvním půlroce nijak neobviňovat z jeho odchodu od blízkých, nediskutovat, nevyčítat. Navrátilivší se osoby trpí silnými pocity viny a pocity, které lze popsat jako trauma prožité při rozchodu s partnerem nebo smrtí blízké osoby. Někdy se po dlouhou dobu nejsou schopni se orientovat v nově nastalé společenské situaci. Mají tendenci popisovat skutečnost specifickým jazykem jemuž se v hnutí naučili.

4.4 Možný pozitivní účinek členství v sektářském hnutí

Je možno hovořit i o pozitivním účinku, pokud se podařilo závislost na sektářském hnutí zvládnout tak, že se konvertita začlenil do normálního života. Získal nové zkušenosti, v některých případech mohl rozšířit své obzory tím, že v rámci své funkce v sektě cestoval, či se naučil cizímu jazyku. *Úspěšným návratem do normálního života překonal stádium víry od konformní fáze po individuálně reflexivní.*¹

O pozitivním účinku je možno hovořit i v případě, kdy se někdo stane závislým na náboženské ideologii, která pokud není příliš extrémní může odvést jedince od daleko těžší formy závislosti. Tak například se bývalý hazardní hráč, či těžký alkoholik může stát zapáleným misionářem svědků Jehovových.

¹ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 str. 108 - 109

4.5 Specifika náboženské manipulace

O náboženských skupinách, které dokážou učinit člověka závislým na své ideologii se mnohdy uvádí, že tyto provádí tzv. „vymývání mozků,“ čímž se rozumí souhrn technik schopných učinit člověka závislým. Spíše, nežli existence nějakých speciálních technik je pravdou, že manipulace jakou používají skupiny s extrémní náboženskou ideologií se příliš neodlišuje od manipulace jíž jsme vystaveni v běžném denním životě, má však svá specifika:

1. *zištné jednání na náš úkor není očekáváno.*
2. *pokud jsou manipulátoři považováni za přátele, člověk se jim nebrání, protože věří v jejich dobrý úmysl.*
3. *náboženští manipulátoři ve své naprosté většině mají „dobrý úmysl“ a společenskou problematičnost svého jednání si neuvědomují.*
4. *náboženské záležitosti jsou považovány za natolik důležité a transcendentující pro tento svět, že se vymykají běžným a očekávaným normám společenského jednání. Není výjimečná manipulace s fakty ve jménu náboženství, přizpůsobování reality za účelem postavení náboženství do lepšího světla, případy tzv. „zbožné lži apod.“*
5. *absence objektivních kritérií, která by prokázala víru jako důsledek manipulace. Zatímco lze celkem snadno získat objektivní posouzení poměru kvality a ceny koupeného vysavače a tím i tedy i základ pro odhalení manipulace, jakékoliv posouzení v oblasti náboženství je podstatně méně důvěryhodné. Zatímco v praktickém životě je mnohem těžší vyhnout se evidencím o vlastním omylu, v oblasti náboženství je možné žít bez pochybností o kvalitě vlastních úsudků snadněji.*
6. *Dlouhodobé a někdy trvalé následky - Člověk se izoluje od prostředí, které mu může poskytovat cennou reflexi.¹*

Potencionální konvertité jsou většinou programově klamáni, protože se jim ze strany skupin nedostává potřebných informací nutných pro správnou volbu.

¹ Srov. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd, Praha: Portál 2004. – 872 s. ISBN 80-7178-802-3 str. 702 – 717 VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8 str. 121

Když již dostatek informací mají, proces jejich indoktrinace pokročí natolik, že je již nejsou schopni správně vyhodnotit.

5 Právní úprava působení církví a náboženských společností v ČR

5.1 Dřívější právní úpravy

Problematika církví a náboženských společností již byla právně upravena v Rakousko – Uherské monarchii. Za „První republiky“ existuje institut tzv. volných společností, „*praxí bylo, že tzv. volné organizace nebyly uznány jako právnické osoby a pokud neohrožovaly veřejný pořádek, byly mlčky trpěny s tím, že jejich činnost mohla být kdykoli zastavena*“.¹ V období vlády komunistického režimu po roce 1948 dochází k perzekuci církví a náboženských společností, je různými způsoby omezována (nejen) náboženská svoboda. Tomu je přizpůsobena i legislativa, kdy jsou zákonem rozlišovány Církev státem povolené a státem zakázané. *Po roce 1989 je opět v souladu s principy demokratického a právního státu vytvořeno svobodné prostředí pro působení církví a náboženských společností přijetím zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a zákona č. 191/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností.*²

¹ ŠIMÁNKOVÁ, Eva. *Působení sekt a psychická manipulace*, Brno, 2007. 66 s Diplomová práce na Katedře právní teorie Právnické fakultu Masarykovy univerzity v Brně, Vedoucí diplomové práce JUDr. Drahomíra Houbová, Csc. str. 38

² Srov. ŠIMÁNKOVÁ, Eva. *Působení sekt a psychická manipulace*, Brno, 2007. 66 s Diplomová práce na Katedře právní teorie Právnické fakultu Masarykovy univerzity v Brně, Vedoucí diplomové práce JUDr. Drahomíra Houbová, Csc. str. 38

5.2 Současné právní předpisy upravující postavení církví a nových náboženských společností

5.2.1 Ústavní zákony

Současné právní předpisy jimiž je upraveno působení církví a náboženských společností.

- Ústava České republiky; ústavní zákon č. 1/1993 Sb.
- Listina základních práv a svobod; usnesení o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. V člancích 15 a 16 jsou upraveny náležitosti týkající se náboženské svobody náležející k základním právům člověka.

Článek 15/1 *„Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání.“*¹

Článek 15/3 *„Nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním.“*²

Článek 16/1 *„Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.“*³

Článek 16/2 *„Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.“*⁴

Článek 16/3 *Zákon stanoví podmínky vyučování náboženství na státních školách.“*⁵

Článek 16/4 *Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.“*¹

¹ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

² Tamtéž

³ Tamtéž

⁴ Tamtéž

⁵ Tamtéž

5.2.2 Mezinárodní smlouvy a úmluvy

K působení církví a nových náboženských společností na našem území se vztahují i následující zákony a mezinárodní úmluvy:

1. Zákon č. 209/1992 Sb., Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

v článku 9/1 upravuje: „*Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováváním obřadů.*“²

V článku 9/2 upravuje: *Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.*“³

2. Zákon č. 120/1976 Sb., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

v článku 18/1 upravuje: „*Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle vlastní volby a svobodu projevat své náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováváním obřadů a vyučováním.*“⁴

¹ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

² Zákon č. 209/1992 Sb., Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

³ Zákon č. 209/1992 Sb., Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

⁴ Zákon č. 120/1976 Sb., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

V článku 18/2 upravuje: „*Nikdo nesmí být podroben donucování, které by narušovalo jeho svobodu vyznávat nebo přijmout náboženství nebo víru podle své vlastní volby.*“¹

V článku 18/3 upravuje: „*Svoboda projevovat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.*“²

V článku 18/4 upravuje: „*Smluvní strany Paktu se zavazují respektovat svobodu rodičů zajistit náboženskou a morální výchovu svých dětí podle vlastního přesvědčení rodičů nebo poručníků*“³

3. Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte

V článku 14/1 upravuje: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na svobodu myšlení, svědomí a náboženství.*“⁴

V článku 14/2 upravuje: „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají práva a povinnosti rodičů, a v odpovídajících případech zákonných zástupců, usměrňovat dítě při výkonu jeho práva způsobem, který odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem.*“⁵

V článku 14/3 upravuje: „*Svoboda projevovat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaká předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných.*“⁶

¹ Zákon č. 120/1976 Sb., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

² Tamtéž

³ Tamtéž

⁴ Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte

⁵ Tamtéž

⁶ Tamtéž

5.2.3 Základní oblast právní úpravy Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech v oblasti působení církví náboženských společností.

Základní oblastí právní úpravy je v ČR zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech.

Přijetím tohoto zákona byly odstraněny některé nedostatky předchozí právní úpravy, zejména týkající se omezení prostoru pro porušování ostatních zákonů náboženskými společnostmi. Zejména se snaží omezit prostor takové organizaci, která by vyvíjela svou činnost „v rozporu s právními předpisy a jejíž učení nebo činnost ohrožuje práva, svobody, a rovnoprávnost osob a jejich sdružení včetně jiných církví a náboženských společností, ohrožuje demokratické základy státu, jeho suverenitu, nezávislost a územní celistvost, a:

- a) je v rozporu s ochranou veřejné mravnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví, principy lidskosti a snášenlivosti a bezpečnosti osob,
- b) popírá nebo omezuje osobní, politická nebo jiná práva fyzických osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, rozněcuje nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporuje násilí nebo porušování právních předpisů.
- c) Omezuje osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám, nebo
- d) Je utajována vcelku nebo v některých částech, stejně jako organizační struktura církve a náboženské společnosti a vazby na zahraniční složky, je-li částí církve nebo náboženské společnosti a vazby na zahraniční

složky, je-li částí církve nebo náboženské společnosti působící mimo území České Republiky.“¹

Podle zákona č. 3/2002 Sb. „církví a náboženskou společností je dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby.“²

Na základě ustanovení tohoto zákona může být oficiálně uznána církev, nebo náboženská společnost čítající minimálně tři stovky věřících starších osmnácti let, kteří se hlásí k jejímu učení. Náležitosti procesu registrace stanoví tento zákon. S ohledem na nízký počet osob, které postačí k získání právní subjektivity církve, oproti předchozí právní úpravě, která vyžadovala pro uznání desetitisícovou hranici věřících, tento zákon stanoví některé další podmínky. Splněním požadovaných podmínek a získáním právní subjektivity spojené se zápisem do evidence musí církev splnit další dodatečné podmínky k přiznání oprávnění zvláštních práv ze strany státu. Těmito zvláštními právy jsou zejména:

- 1. oprávnění k výuce náboženství na státních školách*
 - 2. možnost pověřit své duchovní k výkonu duchovenské služby v ozbrojených silách ČR, v zařízeních určených k výkonu vazby trestu odnětí svobody, ochranného léčení a ochranné výchovy.*
 - 3. možnost být financována dle zvláštních předpisů*
 - 4. uzavírat sňatky*
 - 5. zřizovat církevní školy*
 - 6. zachovávat tzv. zpovědní tajemství*
- výkon těchto práv určují ještě další právní předpisy.³*

Dle zákona 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech může o výkon těchto zvláštních práv požádat církev a náboženská společnost, která

¹ § 5 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

² § 3 a zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

³ Srov. § 7 odst. 1 zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

ode dne registrace vykonává nepřetržitě svou činnost nejméně po dobu 10 let a každý rok během této doby zveřejňovala před podáním návrhu na přiznání zvláštních práv výroční zprávu o své činnosti za kalendářní rok a nemá žádné závazky vůči třetím osobám. K tomu musí nashromáždit tolik podpisů svých věřících, kolik činí jedno promile obyvatel ČR zjištěné při posledním sčítání lidu.

Ke zrušení církve a náboženské společnosti může dojít zejména:

1. *jestliže o to sama požádá*
2. *jestliže majetek společnosti nepostačuje k úhradě nákladů konkurzu*
3. *je-li činnost církve a náboženské společnosti v rozporu s právním řádem¹*

5.2.4 V seznamu církví a náboženských společností vedeném na internetových stránkách Ministerstva kultury jsou vedeny následující církve a náboženské společnosti

1. Apoštolská církev
2. Bratrská jednota baptistů
3. Buddhismus Diamantové cesty linie Karma Kagjü (neviduje své církevní instituce)
4. Církev adventistů sedmého dne
5. Církev bratrská
6. Církev československá husitská
7. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů v České republice (neviduje své církevní instituce)
8. Církev Křesťanská společenství
9. Církev řeckokatolická
10. Církev římskokatolická
11. Církev živého Boha
12. Česká hinduistická náboženská společnost (neviduje své církevní instituce)
13. Českobratrská církev evangelická
14. Evangelická církev augsburského vyznání v České republice
15. Evangelická církev metodistická

¹ Srov. § 22 odst. 1 a – d zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech

16. Federace židovských obcí v České republice
17. Jednota bratrská
18. Křesťanské sbory
19. Luterská evangelická církev a. v. v České republice
20. Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
21. Náboženská společnost českých unitářů
22. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
23. Novoapoštolská církev v ČR (neviduje své církevní instituce)
24. Obec křesťanů v České republice (neviduje své církevní instituce)
25. Pravoslavná církev v českých zemích
26. Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice (neviduje své církevní instituce)
27. Slezská církev evangelická augsburského vyznání
28. Starokatolická církev v ČR
29. Ústředí muslimských obcí
30. Višva Nirmala Dharma (neviduje své církevní instituce)¹

5.2.5 Další právní předpisy které církve a nová náboženská hnutí využívají k legalizaci své působnosti.

Církve, náboženská hnutí a jiná duchovní společenství, která nemají nebo z nejrůznějších důvodů nemohla získat právní subjektivitu podle zákona č. 3/2002 Sb. mohou svou činnost vyvíjet podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Avšak při postupu registrace musí obejít některá ustanovení tohoto zákona, zejména musí zamlčet, či účelově zkreslit skutečnost, že provádí činnosti související s praktikováním víry.

Dále mohou církve a náboženské společnosti působit pod hlavičkou obecně prospěšné společnosti jejich činnost upravuje zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.

¹ *Rejstřík církví a náboženských společností* [online]. [2008] [cit. 2008-02-05]. Dostupný z WWW: <http://www.cns.mkr.cz/cns/CNS/Seznam_CNS.aspx>.

Rovněž je možno se setkat s působením církví a náboženských společností jako nadací, jejichž činnost upravuje zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

6 Přehled vybraných církví a společností

6.1 Církev a náboženské společnosti vycházející z Křesťanství

6.1.1 Stručný vývoj Křesťanství

Křesťanství vzniká ve čtvrtém desetiletí našeho letopočtu jako odštěpenecká skupina v rámci judaismu. Jedná se o skupinky židů zachovávajících některé jeho zvyklosti, zejména slavení svátků, mezi nimi i Šabatu, a stravovacích návyků. Krom Šabatu se členové těchto skupin scházejí také v neděli, kdy je setkání završeno přijímáním chleba a vína, podmínkou účasti na tomto rituálu je křest uskutečněný ponořením do vody jako výraz obrácení se k novému životu a litování dříve spáchaných hříchů, neboť tak se ve světě směřujícím k zániku lze přichystat na soudný den znamenající konec světa. V tento den má přijít na zem Mesiáš (hebrejsky, pomazaný tj. „panovník“), řecky Christos u nás Kristus, zvěstující příchod světa nového. Díky tomu jsou přívrženci této víry nazváni křesťany. Bůh existující v trojjediné podobě se na zemi zjevil v jedné z nich, ve svém Synu mesiáši Ježíši Kristu, neakceptovatelném náboženském reformátorovi na popud některých židů ukřižovaném Římany. Dle víry křesťanů Ježíš povstává třetí den z mrtvých a odchází do nebe k Bohu, odkud se má při soudném dnu vrátit na zemi a soudit svět, přičemž povstanou z mrtvých ti, kteří v něho za svého života uvěřili, pak má nastat Království Boží.

Ukřižování Krista bylo doprovázeno jeho utrpením křesťany interpretovaném jako *„vítězství nad hříchem zlem ve světě a zajištěním spásy všem, kdo v něho uvěří“*¹

Nedělním přijímáním chleba a vína se má připomínat Ježíšovo vzkříšení, vyjití z hrobu a příkaz učedníkům, aby se na jeho život, umučení a smrt vzpomínalo až do jeho druhého příchodu. Chléb má symbolizovat tělo a víno krev Ježíšovu.

¹ FRANKIELOVÁ, Sandra Sizer. *Křesťanství: Cesta spásy*. Z angličtiny přeložil: KOLMAČKA Pavel. : 1. vydání. Praha: Prostor, 1996. 192 s. ISBN 80-85190-46-X str. 17

Pro posvátnou knihu sestávající se z dalších spisů, stejně tak jako židé, používají označení bible. Její rozsah je zpočátku téměř totožný s biblí židovskou, postupem času jsou k ní přiřazeny knihy další a po Kristově smrti vznikají i spisy nové, pro něž se užívá označení Nový zákon. Starým zákonem se označují spisy vzniklé před Kristovým narozením a smrtí. Rozsah textů obsažených v bibli byl definitivně upraven až ve čtvrtém století.

Křesťanství prokázalo svou životaschopnost hlavně díky misijní aktivitě svých příznivců, kteří působili jako potulní léčitelé, učitelé, hlásající nevěřícím zvěst o Kristově příchodu životě, smrti a jeho brzkém navrácení v době posledního soudu, při němž dojde ke spasení všech (a nejen židů), kteří uvěřili v jeho slova. Přestože se předpoklad brzkého Kristova příchodu nevyplnil, hnutí nabývalo na síle, hlavně mezi pohany, rozrůstalo se, stále více upouštělo od zvyků pojících jej s judaismem, propracovávala se věrouka a zdokonalovala se i institucionální podoba.

Takřka okamžitě po Ježíšově smrti jsou první křesťané pronásledováni. Oficiálně je uznáno až ve čtvrtém století, kdy je povoleno jeho veřejné vyznávání v Římské říši. Tímto dochází ke zvýšení počtu konvertitů ke křesťanství a dalšímu zdokonalení věrouky, také se prohlubují některé vnitřní rozpory. Rozvíjí se poustevnické, mnišské hnutí, velkému věhlasu se těší rozliční mučedníci, kteří svými skutky pomáhali šířit jeho myšlenky i za cenu obětování vlastního života, jejich ostatky se pak stávají předmětem uctívání.

V průběhu času se prohlubovaly vnitřní rozpory vrcholící roku 1054 rozkolem, kdy se křesťanství rozdělilo na dvě větve, východní zaměřenou spíše k niternému prožívání víry a západní větev tíhnoucí k racionálnímu a institucionalizovanému uspořádání, přičemž každá z nich se po nějakou dobu i před tímto datem samostatně vyvíjela.

Západní křesťanství ve dvanáctém a třináctém století systematizuje a racionalizuje svou věrouku, přičemž výraznou úlohu při tomto procesu sehrávají i některé mnišské řády – dominikánský a františkánský. Následuje proměna křesťanství a jeho institucionalizované formy – církve, v mocnou instituci disponující a usilující o ještě větší nadvládu nad světem. Díky ní církev výrazně

zasahovala i do záležitostí světských, čímž narůstala nedůvěra a nespokojenost prostých věřících vůči ní projevující se v první vlně reformace, v „*nalézání nových projevů křesťanské zbožnosti v reformovaném náboženství*“¹, které položilo základy moderní evropské kultury a je spojováno například se jmény Jana Viklefa nebo Jana Husa. Druhá vlna datovaná k roku 1515 nastává díky myšlenkám Martina Luthera. Má za následek rozštěpení západního křesťanství na katolicismus a protestantismus. Přes počáteční rozpory mezi katolicismem snažícím se potlačit protestantské myšlenky pokračuje i katolická církev ve svém vývoji. Díky pluralitě názorového myšlení, vyvolaného druhou vlnou reformace západního křesťanství, představované v západní kultuře tradicemi římskokatolickou a protestantskou ideově přestává postupně ve společnosti hrát dominantní roli a pozornost se upíná k novým myšlenkovým směrům, jako jsou například myšlenky osvícenství či racionalismu vyústivší až v dnešní mnohde sekularizovanou podobu společnosti. Mezcírkevní vztahy mezi protestanty, katolíky a dalšími vývojovými směry se v rámci těchto církví vyvíjely od konfrontace až ke spolupráci tak, jak ji známe dnes v podobě ekumenického hnutí.

Ekumenismus si neklade pouze za cíl spolupráci mezi křesťanskými církvemi, ale jeho snahou je i odstranění rozporů mezi dalšími světovými náboženstvími, zejména islámem a judaismem, zároveň se snaží i o řešení problémů přesahujících mezináboženský dialog, jako například problémy životního prostředí, chudoby v rozvojových zemích, apod.²

*Křesťanství je největším světovým náboženstvím, počet věřících se odhaduje na více než dvě miliardy věřících což je 32% světové populace*³. Dle dalších nejčastěji uváděných údajů, je křesťanů 1,6 miliardy, kdy jednu miliardu čítají věřící hlásící se k římskokatolické církvi, více než 400 milionů protestantů a necelých 200 milionů věřících hlásících se k pravoslaví. Jak již bylo

¹ PAVLINCOVÁ, Helena a kolektiv. *Slovník judaismus křesťanství islám*. 1 vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. 472 s ISBN 80-204-0440-6 str. 128

² Srov. PAVLINCOVÁ, Helena a kolektiv. *Slovník judaismus křesťanství islám*. 1 vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. 472 s ISBN 80-204-0440-6 str. 129

³ Srov. PARTRIDGE, Christopher. *Encyklopedie nových náboženství*. Z angličtiny přeložili VOJTÍŠEK Zdeněk, VLK Tomáš, KOŘÍNEK Martin, 1. vyd, Praha: Euromedia Group, k.s. – Knižní klub v Praze 2006. – 448 s. ISBN 80-242-1605 Str. 31

uvedeno výše, počet křesťanů v západním světě nevzrůstá, kdežto ve světě rozvojovém například v Africe a Latinské Americe se těší stále větší oblibě, konvertuje k němu stále více lidí. Noví věřící z těchto oblastí neopustí některé části své dřívější víry zcela, ale většinou je ve větší či menší míře zakomponují do křesťanské víry. Díky tomu vznikají předpoklady pro vývoj zcela nových náboženských hnutí a směrů.

6.1.2 Přiblížení tradice protestantismu

Většina nových náboženských hnutí, i ta vzbuzující určité kontroverze, vychází z protestantské tradice.

Počátky protestantismu se objevují ve 14. století, kdy ke shora uvedeným důvodům jeho vzniku je nutno přičíst ještě znovuobjevení zájmu o původní prameny křesťanství, člověka a jeho možnosti se vzdělávat, svobodně a samostatně se projevit. V důsledku toho již přestává postačovat tradiční pojetí světa, tak jak jej prezentuje tehdejší církev. Zatímco v první vlně reformace se spíše jedná o nezdařený pokus o ni, v druhé vlně se již tvoří a formují jeho myšlenky, tak jak jej známe dodnes. „*Protestanty byly původně označování příslušníci německé vrchnosti, kteří se hlásili k Lutherovým myšlenkám*¹.“ Tyto myšlenky dále rozvíjí Švýcar Jean Cauvin (1509 – 1564), čímž vzniká Kalvínské reformační hnutí. Ze Švýcarska se šíří do dalších oblastí Evropy, zpočátku zejména do Nizozemí, Skotska a na nějaký čas i do Anglie, kde později díky konfliktu s Anglikánskou církví vzniká puritánské hnutí, které se později rozšířilo do Severní Ameriky, jejíž budoucnost ovlivnilo.

Anglikánská církev od roku 1534 stojí na pomezí mezi protestantskými proudy a římskokatolickou církví. Její odklon od církve římskokatolické je nazýván třetí vlnou reformace.

V rámci protestantismu vzniká velké množství názorově pestrých proudů a směrů, z nichž některé ovlivnily jak protestantismus, tak i církev římskokatolickou, tyto směry a proudy se navzájem v některých případech ovlivňují a prolínají. V následujícím zjednodušeném výčtu jsou heslovitou

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1, str. 57

formou uvedeny ty tradice a hnutí, které mají vztah ke zpracovávanému problému.

Novokřtěnci - odmítající křest nemluvňat a dospělým udělující křest nový. Patří sem mennonité a habáni, baptistické církve jsou od roku 1609 produktem novokřtěnectví.

Unitářství - využívající jiné podněty, nežli ty pocházející z křesťanských církví.

Probuzenecká hnutí – *vzcházejí z anglikánské církve stojící na pomezí protestantismu a katolicismu jako obrodná hnutí, kdy usilují zejména o hluboce osobitý a zbožný život, usilují o odvrácení se od hříšného života.*¹

Pietismus - snaží se přimět luterskou větev protestantismu k větší víře a osobitějšímu přístupu k ní, snaží se navrátit k počáteční dynamice, ovlivňuje i anglikány, puritány a probuzenecká hnutí.

Metodismus - reprezentant probuzeneckých hnutí. Vzniká v důsledku anglické průmyslové revoluce, progresivní je zejména v USA.

Pentekostální křesťanství - vzniká mezi léty 1901 – 1906 na základě silných zážitků při modlitbách, kdy při nich modlící se věřící cítili silný duchovní zážitek doprovázený mluvením jazyky, jimž sice věřící nerozuměli, ale tento jev umocňoval vnímání Boží přítomnosti. Pentekostální přístup k víře se projevuje také nedůvěrou k rozumovému poznání a důrazem na zázračné boží dary a proroctví a spontánními projevy při bohoslužbách.

Charismatická hnutí - vznikají v druhé vlně pentekostaltismu, v šedesátých letech minulého století, kdy je patrná snaha o obnovu stávajícího křesťanstva zevnitř na základě pentekostální zbožnosti, díky čemuž nedochází ke snaze zakládat Nové církve. Tato snaha ovlivnila většinu křesťanských církví včetně katolické.

Učednická hnutí - neuznávají žádnou institucionalizovanou formu prostřednictví mezi Kristem a členy společenství.

Společenství posledních dnů - je pro ně typické, že před nějakým jimi vytčeným datem, při němž má dojít ke konci světa a příchodu Krista na zem, se snaží reformovat podobu církve tak, aby se vymanila z jimi vnímaného obrazu

¹ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 75 - 77

zkaženosti. Tato hnutí tvrdí, že před tím se musí křesťanství obnovit a spojit. Jak již bylo uvedeno, tato očekávání jsou v něm obsažena již od jeho počátku, avšak cca od 19. století díky společenskému pokroku dostávají novou formu a dynamiku a jsou schopna získat větší počet příznivců v počtech stovek tisíc.

6.1.3 „Moderní“ teorie konce světa

Prvním, kdo přišel s „moderní teorií“ konce světa je Američan William Miller. Konec určil od jara 1843 do jara 1844. Poté co nepřišel, se jím zorganizované hnutí rozpadá. Povstávají z něho hnutí Adventistů a svědků Jehovových.

Ve stejné době očekává konec světa i církve Ježíše Krista svatých posledních dnů – Mormoni.

Očekávání konce světa byla v USA spojena s úsilím o reformy společnosti, s cílem naučit lidi zdravému životnímu stylu a snahou zmírnit sociální rozdíly. Tato snaha je také patrná u hnutí Posvěcení vzniknuvšího v Americe na základě metodismu s cílem obnovit misijní zápal, sociální citlivost jako odpověď na problémy vyvolané občanskou válkou v letech 1861 – 1865. Reprezentantem tohoto hnutí se stala Armáda spásy.¹

¹ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 27, 66

6.2 Vybrané církve, společenství a sdružení vycházející z křesťanské tradice s jejichž činnostmi jsou spjaty kontroverze

6.2.1 Opus Dei

Vychází z římskokatolické tradice, založil jej roku 1928 Jasemaría Escrivá de Balaguer. Je začleněno do systému oficiálních institucí římskokatolické církve jako osobní prelatura plnící zvláštní úkoly.

Jedná se o velice konzervativní organizaci. Bývalí členové ve svých výpovědích hovoří o striktním oddělení mužů a žen žijících a působících v přísně organizovaných komunitách. Není rovněž možno, aby žena s mužem hovořila o samotě, vždy musí být přítomen alespoň jeden přihlízející. Členové mužské komunity obvykle neví, kde sídlí komunita ženská. Pokud je pořádán nějaký program pro členy, sympatizanty, nebo veřejnost, tak i zde je dbáno na oddělení mužů od žen a nejsou pořádány ani programy pro manželské páry. S omezením jakýchkoli styků mužů a žen souvisí také předpisy v oblasti odívání, kdy oděv nesmí působit vyzývavě pro druhé pohlaví. Dochází k cenzuře, kdy jednotlivé informace (také literární a umělecká díla) jsou klasifikovány podle jejich „nebezpečnosti“, přičemž platí, že čím je člen v organizaci výše, může se seznamovat s nebezpečnějšími informacemi. Například filmy a literární díla jsou nejprve shlédnuta představiteli hnutí a pak je vydáno doporučení, zda je možno, aby se s nimi seznámili i ostatní. Častá je údajně psychická manipulace, jíž jsou členové utvrzováni ve víře.

Pro svou uzavřenost vůči okolnímu světu je organizace kritizována a podezírána ze snahy získávat politickou a finanční moc ve státech kde působí. Prokázána je spolupráce jejího zakladatele a fašistického diktátora ve Španělsku generála Franka, ač někteří hovoří o tom, že část organizace je stále proti Frankovi. Své aktivity organizace maskuje, například školy, které provozuje, neprovozuje pod hlavičkou hnutí, ale označuje je běžnými názvy, zakrývá vlastnictví nemovitostí. Za spíše prokázanou skutečnost je možno považovat, že je po členech vyžadováno sebetřýznění s tím, aby se tak přiblížili Kristovu utrpení.

V ČR má hnutí šest center, v nichž dle údajů na svých internetových stránkách provozuje duchovní cvičení, školí kněze a bohoslovce, či realizuje semináře, prázdninové školy a pobyty. Neexistují informace, které by nasvědčovaly tomu, že Opus Dei zcela nebo zčásti působí na našem území utajeně, či jinak „maskuje“ svou činnost.

Na základě výše uvedeného, prostudované literatury a dalších údajů zjištěných zejména na www stránkách není možno konstatovat, že by v souvislosti s činností této organizace jako celku na našem území mělo být ze strany orgánů činných v trestním řízení započato s úkony týkajícími se prověřování podezření ze spáchání nějakého trestného činu.

6.2.2 Vassula Rydenová

Příjemně působící žena středních let žijící ve Švýcarsku tvrdí, že je v přímém spojení s Ježíšem. Jeho poselství předává dále ve svých knihách a při přednáškách. Její stoupenci nejsou centrálně organizováni, většinou působí v rámci uzavřených modlitebních skupinek, k jejichž zakládání Vassula vyzývá.

Přes četné kontroverze, které vzbuzuje a oficiální odmítnutí ze strany etablovaných církví, jsou jimi její aktivity tolerovány a její přednášky na nichž působí klidně a neemotivně navštěvuje i řada církevních duchovních.

Na základě výše uvedeného, prostudované literatury a dalších údajů zjištěných zejména na www stránkách, není možno konstatovat, že by v souvislosti s činnostmi jejích přívrženců, někdy obviňovaných ze sektářských praktik, mělo být ze strany orgánů činných v trestním řízení našem území započato s úkony týkajícími se prověřování podezření ze spáchání nějakého trestného činu.

6.2.3 Hnutí fokoláre

Vzniká ve čtyřicátých letech minulého století. Je uznávanou součástí římskokatolické církve. V ČR někteří jeho bývalí členové uvádějí, že jsou zde uplatňovány sektářské praktiky.

Přestože se v některých internetových diskusích a člancích objevují informace o „sektářských praktikách“ není možno na základě těchto údajů a prostudované

literatury konstatovat, že by v souvislosti s činností této organizace jako celku na našem území mělo být započato ze strany orgánů činných v trestním řízení s úkony týkajícími se prověřování podezření ze spáchání nějakého trestného činu.

6.2.4 Pražské společenství Kristovo

Vychází z učednických hnutí, kdy poslední velký rozmach této tradice, která ovlivnila velkou řadu církví, je v 60. a 70. letech v USA. Nejvíce jí byly zasaženy Církev Kristovy. Z nich se v roce 1986 odděluje hnutí Mezinárodní církve Kristovy. „*Od svého vzniku vykazují strmý růst (90 tis. návštěvníků bohoslužeb v roce 1994) a považují se za "jedinou církev, která má plán na zakládání církví v každém národě na Zemi během jedné generace".(2) "Technologie" získávání a vytváření učedníků sice umožňuje této společnosti růst a plnit své plány, nemůže se ale přitom vyhnout újmě na osobnostní integritě těchto "učedníků"*“¹.

V počátcích hnutí u nás (okolo roku 1996) byl věkový průměr většiny členů okolo 20 let. S postupem času členstvo „zestárlo“ a jeho nynější věkový průměr je okolo 30 let.

Potencionální členové bývají oslovení někým z hnutí zpravidla kdekoli na ulici, v metru, či jinde ve frekventovaných veřejných prostorech. Obvykle je jim kladena otázka, zda již někdy přemýšleli o duchovních věcech a je jim nabídnut kontakt a možnost se s kýmkoli z členů kdykoli nezávazně setkat, případně je zájemce pozván na jejich bohoslužbu. Zájem byl získávat mladé lidi spíše bez závazků. Starší lidé – ve věku cca od 40 let byli vítáni pouze v tom případě, vládli-li dobrými organizačními schopnostmi, či byli-li si schopni získat osobní autoritu.

Bohoslužby se konaly na různých místech v Praze, tam kde se podařilo pronajmout nějaký prostor každou neděli, většinou se jednalo o divadelní sál. Pravidelně se jí účastnilo (podle autorova odhadu v době jeho šetření zde) cca 300 – 350 lidí. V průběhu bohoslužby zazněly chvalozpěvy, kázání jednotlivých členů o tom jaký je jejich vztah k Ježíši. Jednotliví přednášející většinou uváděli

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Kontroverzní církev úspěšná i v naší zemi Pražské společenství Kristovo* [online]. 9. ledna 2006 14:57:20, http://www.dingir.cz/dingir/1998_4/clanky/D1998_4_05.html

jaký dobrý skutek se jim během týdne podařilo vykonat, nejčastěji hovořili o tom, jak pomáhali v domovech pro seniory, či někde někomu náhodně poskytli pomoc, přičemž se v některých případech nešlo ubránit dojmu, že tyto skutky vykonali jen proto, aby při kázání zapůsobili na posluchače a nikoli primárně proto, aby konali dobro. Mezi řečníky byla patrná i jistá soutěživost o to jak publikum ohodnotí jejich projev. Při kázání byli řečníci povzbuzováni slovy: „Martine! Kaž!“. „Jen do toho“, u některých byly viditelné emoce, nejčastěji měl řečník viditelnou tendenci se rozbrečet. Po proslovech bylo přijímáno „tělo Kristovo“ a „krev Kristova“ symbolizovaná nejčastěji rybízovým džusem a extrudovaným chlebem. V průběhu shromáždění účastníci zpívali avšak dle mínění autora nijak působivě. V současné době se tyto bohoslužby konají ve velkém sále Pedagogické fakulty UK, M.D. Rettigové 4.

Potencionálnímu zájemci je věnována zpočátku pozornost, v podstatě kdykoli. Chce-li se s někým ze společenství setkat, je mu vyhověno. Na shromážděních je uveden do společnosti perspektivně působících mladých dobře oblečených a usměvavých lidí, z jejich projevů nabude dojmu, že jim na něm záleží, neboť neustále projevují zájem o jeho názory, pocity a nabízejí mu pomoc při řešení nejrůznějších problémů. To trvá až do okamžiku, nežli je pro společenství získán, pak je od něho požadováno aby plnil některé úkoly uložené společenstvem či jeho osobním pastorem, který jej vede ve víře, přičemž potřebuje-li učedník pomoc při řešení skutečných problémů, je odkázán na citáty z písma svatého, či je mu doporučeno silněji věřit. Jako projev neposlušnosti je vnímáno projevení vlastního názoru na věc. V průběhu indoktrinace při studiu jsou odděleny muži a ženy, postupně je odhaleno soukromí učedníka, kdy jsou tyto informace používány jako prostředek manipulace a vyvolání pocitů viny. Proces indoktrinace je završen křtem. Po celou dobu procesu indoktrinace a i poté je členovi zdůrazňováno, že jen duchovní cesta PSK je ta správná.

Misijní a jiné aktivity pro společenství jsou velice časově náročné. Jen přesvědčování potencionálních konvertitů vyžaduje větší množství času. Tato aktivita je hodnocena jako prospěšná pro Krista a misionáři jsou povzbuzováni

k soutěživosti, kolik nových členů nebo sympatizantů se podaří získat. V těchto aktivitách jsou povzbuzováni i na úkor rodinného a studijního života.

Výběr životního partnera v některých případech podléhá doporučení a schválení pastora. Sami členové se to snaží popírat, ovšem při rozhovoru s některými z nich nezávislý pozorovatel nabude dojmu, že partner mu byl určen.

Samo hnutí na svých internetových stránkách uvádí, že v něm samém došlo k určitému posunu směrem od sektářství k etablovanému náboženství. Opírá se při tom o článek uveřejněný v 3. čísle časopisu Dingir z roku 2005, jehož autorkou je Barbora Rybářová. V něm se uvádí, že společenství již nezaujímá tolik nepřátelské postoje vůči okolnímu světu a etablovaným církvím, dokonce se někteří učedníci účastní i bohoslužeb dalších církví, rovněž prostředí ve společenství je více svobodnější. Vztah vedoucího a vedeného zcela ještě překonán nebyl.

I přes výše uvedené skutečnosti o tomto hnutí je možno uvést to co v předchozích případech, není zde důvod pro započítí nějakého šetření ze strany orgánů činných v trestním řízení pro podezření ze spáchání trestného činu v souvislosti s jeho činností jako instituce.

6.2.5 Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů – Mormoni.

Původně hanlivý název Mormoni se postupem času stal oficiálním a akceptovaným názvem tohoto hnutí i jím samým. Vychází z učení tradice posledních dnů. Založeni jsou Američanem Josephem Smithem. V roce 1830 měl při modlitbě zjevení, jímž mu bylo zvěstováno, že je to právě on, kdo byl vyvolen obnovit původní církve a nemá se připojit k žádné dosavadní konfesi. V dalším ze svých zjevení nalézá zlaté desky popsané egyptskými hieroglyfy, jejich překladem vzniká Kniha Mormon. Po ustavení se členové společenství okolo roku 1830 a po bojích s většinovou společností, kdy byl zakladatel hnutí zabit, usadili ve státu Utah. Zde ve městě Salt Lake City mají své ústředí. Základem věrouky vycházející z této knihy jsou obecně: prvky z jiných náboženství, mnohoženství, zákaz alkoholu, stěhování duší, rasismus, krevní msta, prvky lidové pověrčivosti, víra že se Ježíš zjevil a založil církve v Americe. Patří sem i víra, že se po smrti každý může stát mormonem, k čemuž je nutno znát genealogická data

o zemřelém. Z tohoto důvodu získávají mormoni data o osobách z celého světa a jsou správci největšího genealogického archivu. Tato data poskytují i mimo svou obec.

Na území dnešní ČR podle některých údajů pronikají ke konci předminulého století, dle jiných po první světové válce. Nejvíce se k nám tradice tohoto hnutí dostává po roce 1989. Jsou zapsáni v seznamu státem uznaných církví. Využívají na „počátku roku 1990 právního vakua a vstřícné atmosféry, jež po pádu komunistického režimu panovala na našem území, a byli uznáni usnesením české vlády již v únoru 1990. Díky tomuto kroku se Mormoni nemuseli vyrovnávat s nově nastoleným desetitisícovým cenzem, který by dodnes nebyli schopni splnit. [...] takže dnes v obou samostatných republikách působí jako státem uznaná náboženská společnost.“¹

„V České republice dnes působí přes 100 misionářů, většinou mladí Američané, chlapci na dobu 24 měsíců, dívky na 18 měsíců.“²

V současné době je na Mormony u nás nazíráno jako na etablované náboženství. Již není praktikováno mnohoženství, naopak má přednost manželská věrnost. Také „je charakteristické, že první ženský spolek na světě, Pomocné sdružení žen, založili roku 1842 právě mormoni.“³ Rasistické části věrouky nejsou aplikovány od konce 70. let. Rovněž tak bylo v hlavním proudu mormonismu upuštěno od částí věrouky týkající se krevní msty. Typický je postoj k drogám jejichž konzumaci odmítají, za drogu např. považují i čaj. Veřejností je poměrně kladně hodnocen neagresivní způsob jejich misie, na rozdíl od Svědků Jehovových. Doposavad je patrná relativní uzavřenost vůči okolí při vykonávání bohoslužeb.

¹ ŠIMÁNKOVÁ, Eva. *Působení sekt a psychická manipulace*, Brno, 2007. 66 s. Diplomová práce na Katedře právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Vedoucí diplomové práce JUDr. Drahomíra Houbová, Csc. str. 40

² NOVÝ, Jan. *Círky, náboženství a sekty v České republice, Fenomén víry a její vliv na myšlení lidí v produktivním věku jež byli vychováni v ateistickém duchu minulého režimu*. Trhové Sviny, 2007. 100 s. Diplomová práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně na Pedagogické fakultě vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. str. 32

³ - VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 89

Obecně se dá říci, že v dnešní době tato církev v ČR nevzbuzuje kontroverze a sotva lze nalézt nějaké informace zakládající podezření na nějakou z forem trestné činnosti týkající se této organizace jako celku.

6.2.6 Svědkové Jehovovi

Jejich činnost na našem území budí snad největší kontroverze. Tak jako Mormoni patří k učení vycházejícím z tradice posledních dnů. Díky odlišnostem ve věrouce, se značně odlišují od hlavního proudu křesťanských církví, nejsou z jejich hlediska, i hlediska většiny odborné veřejnosti považováni za křesťany. Vznikají z rozpadlého hnutí Williama Millera, poté co se nevyplnilo jeho očekávání konce světa stanovené od jara 1843 do jara 1844. V jedné z pokračovatelských skupin její vůdce Jonas Wendell stanovuje nové datum apokalypsy na rok 1874. *“Po uplynutí tohoto data souhlasila značná část příslušníků této skupiny s vysvětlením, že Ježíš skutečně přišel, i když pouze duchovně.”*¹ Jonas Wendell ovlivnil obchodníka Charlese Taze Russela, který je znám jako zakladatel Biblické a traktátní společnosti Strážná věž v Pensylvánii (Zion's Watch Tower Tract Society), jíž se stává prezidentem. Organizace je založena roku 1881. V roce 1884 je oficiálně registrována a jejím prezidentem se stává Russel. Ve svém rozsáhlém díle stanovuje další datum Kristova příchodu a posledního soudu na rok 1914.

Ještě před založením Biblické a traktátní společnosti Strážná věž ovlivňuje i další věřící ochotné uvěřit v blížící se apokalypsu, v roce 1879 zakládá časopis Siónská strážná věž, kdy čtenáři - předplatitelé tohoto a dalších jím vydávaných periodik jsou neformálně sdruženi ve skupinách Badatelů Bible.

V té době Russel v jednom ze svých periodik uvádí, že datum posledního soudu může přijít i v roce 1914. Tento rok se po předchozích nesplněných očekáváních stává dalším deklarovaným koncem světa. Ani toto datum nedošlo naplnění. V roce 1916 Russel umírá, přičemž se organizace pod vlivem této

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 97

události a nenaplněného proroctví málem rozpadá. Po něm se do vedení Joseph Franklin Rutherford, který díky svým organizačním schopnostem hnutí stmelil, optimalizoval jeho organizační strukturu, vypracoval systém školení členů, postavil jej do opozice vůči státu a dalším křesťanským církvím, rovněž se zasloužil o to, aby se začalo šířit i ve světě. Od roku 1931 je společnost známa jako Svědkové Jehovovi. Po Rutherfordově smrti v roce 1942 Svědkové Jehovovi dále expandují do světa, je propracován jejich školský systém, kdy je kladen důraz na misijní působení.¹

Další konkrétně určené datum konce světa je stanoveno k roku 1975, avšak ani tehdy k poslednímu soudu nedochází, přestože se na něj členové připravují zvýšením misijní aktivity, získáním nových věřících a vyřizováním pozemských záležitostí jako je zejména prodej majetku. Od tohoto data se přesné předpovědi konce světa již příliš neobjevují.

Za druhé světové války byli svědkové Jehovovi nacistickým režimem pronásledováni a podobně jako židé vyvražďováni v koncentračních táborech.

V každé zemi mají svou hlavní organizační jednotku, odbočku, které mají ve více než dvou stech zemích světa. Tyto odbočky jsou podřízeny nadřízenému celku tzv. Vedoucímu sboru. Vedoucí sbor pobočkám autoritářsky určuje jakým směrem by se měla jejich víra ubírat (viz dále ohledně postojů k vykonávání civilní služby). Dozoru podléhá činnost jednotlivých poboček sborů a je dohlíženo i na osobní život jednotlivých členů.

Protipólem Boha je v jejich učení satan, jehož považují za skutečnou bytost. Jedná se o anděla, který Bohu odporoval a vyzýval lidi, aby uctívali jeho místo Boha. Ti kdož uctívají satana se chtějí vyrovnat Bohu. Uctívači satana jsou podle nich všichni příslušníci ostatních církví, neboť ty nevedou k pravé víře, jsou ovládány d'áblem, je třeba vyloučit kontakt s nimi a nespolupracovat. Jediné správné učení je učení svědků o čemž je vyloučena jakákoli pochybnost.

Po konci světa nastane období tisícileté říše v níž bude vládnout Kristus spolu se 144 tisíci vyvolenými, kteří jsou Svědky nazýváni pomazanými.

¹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, Petra. *Důvody a nebezpečí vstupu do Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi*, Brno 2007. 118 s. Bakalářská práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. Str. 18

Pomazané si sám vybral Kristus při svém duchovním sestoupení na zem. Zde je nutno podotknout, že kóta pro tento počet vyvolených, dle jejich věrouky, je již takřka vyčerpána a na nové a současné členy se již místo nedostane. Musí se spokojit jen s tím, že po Armagedonské bitvě, která bude příčinou konce světa se stanou řadovými obyvateli tisícileté říše.

Literatura; časopisy Strážná Věž a Probuďte se a další časopisecké a knižní publikace jsou tištěny v jejich vlastních tiskárnách. Rozšiřovány jsou prostřednictvím osobní misie členů při pochůzkách po domácnostech, tyto tiskoviny nabízí na veřejně frekventovaných místech, či tam kde se nachází lidé opuštění, nebo díky své životní situaci vděční za jakýkoli kontakt. *„Svědkové Jehovovi jsou nejzapálenější misionáři ze všech náboženských skupin. Každý jejich člen je pokládán za posla a nikdo se nemůže stát členem dříve, než vykoná první návštěvy v domácnostech. Řadoví členové se mají věnovat návštěvám deset hodin měsíčně a rozdat alespoň dvanáct časopisů. Od „průkopníků“ se očekává sto hodin návštěv měsíčně.“*¹ Pokud obyvatel domu projeví zájem, svědek se s ním domlouvá na příští návštěvě.“ Shora uvedené tiskoviny, kde je pojednáno o jejich víře a o bibli rozdávají velmi ochotně.

Jiná situace nastává, je-li po nich potencionálním zájemcem, či zvědavcem požadováno, aby mu zdarma, či za úplatu poskytl jejich překlad Bible, o němž tvrdí, že je jediný správný, s tím, že by ji takto mohl potencionální zájemce studovat přímo a nikoli zprostředkovaně z jejich tiskovin. Na tuto žádost se vždy dostane neurčité a vyhýbavé odpovědi a požadované není poskytnuto. Dalším způsobem misie jsou jejich veřejně přístupná shromáždění na nichž se diskutuje o nějakém problému, která se konají každý týden nejčastěji v neděli.

Pro úspěšné vykonávání misie jsou členové speciálně školeni a trénováni, tak aby ovládli techniky manipulace. V publikacích, které nejsou určeny veřejnosti jsou obsaženy rady a návody jak se zachovat v jednotlivých situacích, aby bylo dosaženo požadovaného účelu, kterým je získání nového člena.

¹ ŠEVČÍKOVÁ, Petra. *Důvody a nebezpečí vstupu do Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi*, Brno 2007. 118 s. Bakalářská práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS Str. 23

Svědkové Jehovovi neslaví narozeniny, svátky a ani se takových oslav nechtějí zúčastnit. Tento zvyk považují za pohanský. Vánoce rovněž neslaví protože tvrdí, že tento zvyk má opět pohanský původ, kdy oslavou Kristova narození měl být nahrazen svátek slunovratu a podle nich není ve skutečnosti známo, kdy se Ježíš narodil.

Proces konverze k jejich víře je završen křtem ponořením do vody. Je-li k tomu příležitost odehrávají se křty v masovém měřítku.

Svou interpretaci Bible staví nad normy většinové společnosti s tím, že pokud je nějaká norma v rozporu s jejich věroukou – zákony Božími, je třeba respektovat zákony Boží. Díky tomuto přikázání se dostávají do největšího napětí s většinovou společností. Nejviditelnější důsledky této součásti jejich věrouky, díky nimž se dostali do napětí s většinovou společností, jsou odpírání vojenské a civilní služby a daleko závažnější odmítání krevních transfuzí. Vzhledem k přesvědčení, že veškerá pravda je v Bibli, mají tendenci na jakýkoli dotaz odpovídat slovy z ní a potlačovat tak své svobodné uvažování.

6.2.6.1 Krevní transfuze

V jejich tiskovinách je obsaženo množství lží a polopravd týkajících se krevních transfuzí z nichž je možno dojít k nepravdivému závěru, že některé metody léčby vyžadující použití krve, či jejich hlavních čtyř složek lze nahradit metodami alternativními, ač se to objektivně nezakládá na pravdě. Nepřiměřeně jsou zveličovány komplikace způsobené krevními transfuzemi, jako je možnost přenesení nákazy virem HIV, žloutenkou nebo komplikace způsobené odmítnutím darované krve vedoucí až ke smrti.

„Svědkové podniknou úměrné právní kroky, aby snáli odpovědnost za své odmítnutí krve po předchozím poučení. Přijímají náhradní bezkrevní tekutiny. Vyvinula se tak standardní praxe pro tyto pacienty.“¹

Pokud u některého ze svědků vyvstane nutnost léčby při niž má být použito krve nebo jejích produktů, požaduje léčbu krevními náhradami a obvykle se snaží

¹ ŠEVČÍKOVÁ, Petra. *Důvody a nebezpečí vstupu do Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi*, Brno 2007. 118 s. Bakalářská práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. Str. 32

sejmout odpovědnost z lékařského personálu, pokud by vyvstala nějaká rizika z použití alternativních prostředků. V horším případě se takto věřící lidé odmítají léčit zcela. Ještě závažnější jsou případy, kdy na základě příkázání své víry tajili onemocnění svých nezletilých dětí, či odmítali, nebo bránili aby jim byla poskytnuta léčba při níž bylo použito krve nebo krevních derivátů. K nápravě mnohdy muselo dojít až díky zásahu státní moci, kdy v zájmu ochrany života a zdraví dítěte musela být nařízena léčba dětí i proti vůli jejich rodičů. Touto praxí se svědkové Jehovovi mohou dostat do rozporu s ustanovením zákona č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů s § 5/c) zakazujícím činnost církve či náboženské společnosti, která zabraňuje poskytnutí lékařské péče odpovídající jejich potřebám.¹

Postoj ke krevním transfuzím svědkové Jehovovi deklarovali odlišně při registračním procesu, jímž se měli stát v roce 1993 státem uznanou církví. Během něho uvedli, že součástí jejich učení jako celku není odmítání krevních transfuzí, poukazují na individuální rozhodnutí svých věřících.

6.2.6.2 Odpírání služby v organizačních složkách státu a neochota podílet se na jejich chodu

Tento aspekt víry přinesl jejich členům trestní stíhání na straně spojenců a pronásledování v hitlerovském Německu za druhé světové války, kdy nechtěli narukovat do služby se zbraní, nebo do nebojové složky ozbrojených sborů. V době komunismu v bývalém východním bloku, byli pro odpírání vojenské služby stíháni i tam a v některých částech světa jsou pro odpírání vojenské služby pronásledováni dodnes. Ani po zřízení civilní služby u nás a ve světě ji nebyli ochotni nastoupit a ti co tak učinili, byli z rozhodnutí představených vyloučeni. Postupem času se v roce 1996 postoj oficiálních míst k vykonávání civilní služby neočekávaně a bez udání bližšího důvodu změnil a členům nehrozí žádné pronásledování. Otázka odpírání vojenské služby se u nás stala bezpředmětnou s plnou profesionalizací armády.

¹ Srov. ŠEVČÍKOVÁ, Petra. *Důvody a nebezpečí vstupu do Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi*, Brno 2007. 118 s. Bakalářská práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. str 32

Svědkové Jehovovi nevzdávají čest státním symbolům, např. při hymně nepovstanou, neúčastní se voleb.

6.3 Hnutí nového věku

Rozvoj tohoto hnutí souvisí i s rozvojem globalizace a příchodem nového věku „Vodnáře“. Jednoznačná definice tohoto hnutí není vzhledem k množství názorových trendů a proudů možná díky jeho otevřenosti. Není v něm definována jednotná pravda a duchovní růst je možný několika způsoby, které si mohou i principiálně vzájemně odporovat. Tato otevřenost vychází z nejistot některých, zda je jejich duchovní poznání to pravé. Pokud někomu nastoupený duchovní směr nevyhovuje přechází k jinému. Je typické věčným hledáním a nezakotveností členů, kteří mohou konzumovat několik „náboženských produktů“ současně, například mohou dopoledne cvičit jógu a odpoledne komunikovat s mimozemskými civilizacemi. Vyznavač některého ze směrů má pocit anonymity a svobody. Dochází zde k idealizaci exotických náboženských hnutí. Projevuje se klientsky. Typické je, že náboženský zážitek je nakoupen v nějakém centru. Může mít podobu zcela privatizovanou. Každý si svůj náboženský zážitek hledá a nakupuje osamoceně, či může mít podobu menších skupin, kdy je vyžadována propojenost s ostatními. Příslušnost k jednotlivým duchovním směrům a přechod mezi jednotlivými směry new age je výrazem konformity. To, jakou skupinu jógy či jaký obchod s duchovní literaturou navštěvují vypovídá o tom, kdo jsem, co znamenám a jaké mám postavení ve společnosti.

Ze shora uvedeného je patrné, že některé tendence v tomto hnutí jsou protichůdné, pro dosažení odpovídajícího prožitku je třeba jednou anonymity, podruhé je třeba potvrzení a sdílení prožitku ve skupině. Potřeba najít jistotu víry při praktikování různých duchovních směrů může přinést naopak ještě větší nejistotu.

To, že existuje velké množství lidí neustále cestujících od jednoho duchovního směru k dalšímu sebou přináší i existenci trhu s náboženskými zážitky, literaturou amulety a jinými produkty jejichž prostřednictvím je možno

za úplatu, když ne dosáhnout autentického duchovního zážitku, tak alespoň zdravě žít, lépe bydlet, lépe se stravovat, či zvýšit svůj výkon v zaměstnání a jiných oblastech života. Zájmem obchodníků s produkty a službami, které nabízí na trhu New age je, aby hledající duchovně nikde definitivně nezakotvil, neboť tak je možno tyto produkty a služby dále nabízet a neustále generovat zisk.

Které směry do tohoto širokého proudu patří, to chápou různí autoři různě a často protikladně, pro příklad je možno uvést, že sem jsou řazeny s přihlédnutím k českým specifikům následující pojmy:

- Esoterismus – snaží se najít skrytou podstatu různých duchovních a náboženských směrů. Rozpadá se na řadu dalších směrů.
- Hnutí Nová Akropolis.
- Antorposofie – směr snažící se o propracovaný výklad světa založený Rudolfem Steinerem. U nás jsou známy tzv. Waldorfské školy. Určité kontroverze budí to, že podle výpovědi některých rodičů tam přihlašujících děti k základní školní docházce otevřeně nepřiznávají, jak vysoká míra výuky náboženství zde je.
- Scientologická církev bude uvedeno dále.
- Satanismus – bude uvedeno dále.
- Homeopatie – metoda léčení podobného podobným. Hlásá, že je možno vyléčit nemoc tím co jí způsobuje. Látka způsobující určité onemocnění je zředěna tak, že je ve výsledném preparátu obsaženo pouze její nepatrné množství. Na čas byla oficiálními lékařskými institucemi uznána, ale pak byla z oficiálního seznamu vyloučena.
- Společenství zabývající se jevy UFO u nás je nejznámější KPUFO – Klub psychotroniky a UFO.
- Záhadologická společenství.
- Novopohanství – idealizované uctívání starých slovanských a Keltských božstev.
- Kontaktéři Ivo Bendy – skupina lidí komunikující s vesmírnými lidmi prostřednictvím hlavního kontaktéra Ivo Bendy. Toto hnutí budí určité obavy z jeho možného vývoje neboť součástí poselství přijímaných kontaktéry jsou

i zmínky o konci světa a existuje podezření, že by jeho členové mohli hromadně spáchat sebevraždu.

- Řazený jsou sem i aktivity tzv. západního Buddhismu a Hinduismu.

Specifické postavení v proudu New Age zaujímají různé obchody prodávající literaturu, amulety, energetické zářiče. Dále existují různá léčitelská a relaxační centra v nichž je více či méně poskytována ambulantně lékařská péče bez potřebných znalostí a certifikací, přičemž je v často vážně nemocném pacientovi vzbuzována obava z oficiální medicíny a posilována závislost na pseudoterapeutických léčebných postupech. Toto má za následek ještě vážnější poškození zdraví pacienta a i jeho smrt. V mírnější formě je v klientech těchto léčebných a terapeutických center posilována závislost na jejich službách. Ze subjektivního pozorování a internetových diskuzí lze usoudit, že klienty těchto center se stávají více ženy trpícími nějakými problémy, které jsou ochotny veškeré volné prostředky investovat do pseudopéče těchto center, či naopak dobře zaopatřené ženy středního věku na něž manžel díky svým aktivitám „nemá čas“.

6.4 Círky a náboženská společenství zpravidla řazená k hnutím nového věku

6.4.1 Scientologická církev

V ČR Scientologové nejsou státem uznanou církví a ani náboženskou společností. Jedinou právní formou je jejich působení v rámci občanských sdružení působících v Brně, Ostravě, Plzni, Praze pod názvem Dianetické centrum.

Její zakladatelem je Lafayette Ronald Hubbard (1911 – 2006) nijak významný spisovatel sci-fi, detektivek a westernů. Podle oficiálních pramenů, neměl nikdy získat úplné vzdělání. Snad za své služby u námořnictva za II. světové války jako samouk studoval psychologii a psychiatrii. Mimo jiné i díla S. Freuda. Díky tomuto studiu publikoval stěžejní dílo od něhož scientologové odvíjejí své učení Dianetika - moderní věda o duševním zdraví a současně po jejím vydání, díky její popularitě vznikají první dianetická centra z nichž

na Hubbardův pokyn vzniká Scientologická církev. Metoda Dianetiky byla odbornou veřejností odmítnuta. Od tohoto okamžiku je implementována v jeho učení a rozvíjena nenávisť vůči odborníkům působícím na poli psychologie a psychiatrie, projevující se čas od času kampaněmi na veřejnosti. Poslední viditelnou kampaní tohoto typu zaměřenou na veřejnost byla kampaň s letáky a plakáty vyzývající veřejnost k obrácení se na jejich centra v případě, že byl někdo zneužit psychiatrem.

L. R. Hubbard prochází za svého života a i po založení dianetických center a Scientologie různými životními etapami. V roce 1946 se stává členem O.T.O, „*okultního společenstva, které silně ovlivnil satanista Aleistr Crowley.*“¹ Odtud měl také převzít jeden ze symbolů Scientologie - kříž. Pobýval šest let v Británii, Zambii, část svých aktivit přesunul na loď plující v mezinárodních vodách za účelem vyhnout se doзору úřady. Lodě jsou dodnes provozovány i za účelem poskytování vyšších stupňů auditingu. Ke konci svého života se v utajení vrací do USA, kde dle zprávy členů církve umírá.

Za doby jeho života scientology provází četné skandály způsobené proniknutím zpráv na veřejnost o zneužívání a ponižování členů církve včetně sexuálního. Částečně jej měli zavrhnout i členové jeho rodiny. Do některých zemí světa mu byl zakázán vstup. Přes to jeho hnutí bylo schopno růstu a získávalo nové členy. Je také znám jeho výrok v němž uvádí, že je lepší zbohatnout jako zakladatel a představený sekty, než být spisovatelem placeným od napsaného řádku.

Jeho skutečná životopisná data nejsou příliš známa, či o nich existují dohady mezi jeho stoupenci a odpůrci. Sami scientologové uvádějí, že již od dětství byl nadprůměrně nadaným dítětem. Ještě před druhou světovou válkou cestoval po mnoha zemích světa a poznal různé kultury. Byl mužem mnoha odborností rozkládajících se v širokém spektru dovedností od básníka, psychologa až

¹ WIEBUS, Hans-Otto. *Sekty a lovci duší: lexikon náboženských sekt a ezoteriky*. Z němčiny přeložila: NÁLEVKOVÁ Irena. Vyd. 1. Plzeň : Nava, 2006. 295 s. ISBN 80-7211-224-4 str. 257

po pilota dopravního letadla. Údajně „*studoval psychologii pod vedením jednoho z přímých žáků Freuda.*“¹

„*Dianetika je nezbytným studiem scientologie*“² Scientologové se prezentují jako společnost, která za pomoci technik Dianetiky – „*techniky duchovního léčení*“³ a Scientologie – „*aplikované náboženské filozofie*“⁴ dokáže prostřednictvím „auditingu“ - duchovního poradenství ovládnout „reaktivní“ část mysli, vycházející z tělesna, která je mimo volní kontrolu jedince a tím mu získat větší kapacitu „analytické“ mysli pro vědomé lepší zvládnutí záležitostí běžného života, čímž se dosáhne většího úspěchu nad ostatními, dále se odstraní iracionalita a strach. Člověk se tak cítí svobodnější, plněji si uvědomuje svou duchovní podstatu. Čím více je auditing praktikován, tím více se dosáhne odstranění reaktivní složky mysli. Čím více se prostřednictvím auditingu povede reaktivní složku mysli odstranit, tím více se člověk přiblíží thetanu, tj. věčným neprobuzeným božským schopnostem, které v sobě má každý.

Auditingem je nazýváno terapeutické působení auditora na auditovaného. Auditovaným může být zájemce o scientologii, ale také osoba, která je členem scientologické církve a je sama auditorem, tj. osobou provádějící auditing. Vzájemným prováděním auditingu mezi členy v církvi je zajištěna vnitřní kontrola. Auditing si mohou provádět vzájemně členové na stejném stupni hierarchie, nebo nadřízený člen provádí auditing podřízenému. Osoba provádějící auditing, nemá jistotu, že se nestane ne základě požadavku církve auditovaným. Tento systém přispívá ke vzájemné kontrole členů.

Při auditingu je používán přístroj E-metr měřící galvanický odpor kůže jehož číselník může vidět jen ten, kdo provádí auditng a podle přístrojem

¹ PARTRIDGE, Christopher. *Encyklopedie nových náboženství*. Z angličtiny přeložili VOJTÍŠEK Zdeněk, VLK Tomáš, KOŘÍNEK Martin, 1. vyd, Praha: Euromedia Group, k.s. – Knižní klub v Praze 2006. – 448 s. ISBN 80-242-1605 str. 378

² PARTRIDGE, Christopher. *Encyklopedie nových náboženství*. Z angličtiny přeložili VOJTÍŠEK Zdeněk, VLK Tomáš, KOŘÍNEK Martin, 1. vyd, Praha: Euromedia Group, k.s. – Knižní klub v Praze 2006. – 448 s. ISBN 80-242-1605 str. 385

³ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 258

⁴ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 258

zobrazovaných hodnot jej může nasměrovat žádoucím směrem. Auditovaný je uveden do hypnotického stavu v němž se za pomoci Auditora zbavuje negativních zážitků a traumat, tzv. engramů bránícím mu v duchovním růstu, tím, že mu je sděluje a znovu je prožívá. Tyto velice osobní a kompromitující informace jsou zapisovány do osobních materiálů auditovaného a v případě potřeby, jakou je revolta proti církvi, nebo potřeba vyvinout na člena nátlak, jsou proti němu využity.

K přiblížení se thetanu a úplnému se očištění je vyžadováno velké množství auditingů a dalších školení, neboť člověk má v sobě velké množství engramů, které je třeba odstranit. Auditingy a další školení jsou poskytovány za úhradu, přičemž platí: čím vyšší stupeň, tím je třeba vynaložit vyšší finanční částku. Auditingy jsou schopny vyvolat závislost na nich a připravit členy o značnou část prostředků.

Ideálním stavem je dosažení úplného očištění označovaném clear. K dosažení tohoto stavu je třeba očistit nejen svou mysl, ale i tělo. Tato technika je „*pro scientologii zajímavá dvakrát. Na jedné straně vytváří u subjektu účinky, které jsou interpretovány bez ohledu na skutečnost, a tak slouží k živení scientologické bajky. Na druhé straně podrobuje subjekt tím, že ho vyčerpává a modifikuje jeho fyziologii, činí ho zranitelnějším a závislejších vůči verbálním technikám.*

Purifikace se sestává ze 4 technik. Jsou to:

- *sauna: trvá až 6 hodin za teploty od 60 do 80 °C;*
- *fyzická námaha: každodenní běh v trvání od 20 do 30 minut*
- *dieta bohatá na vlákniny v podobě polosyrové zeleniny. K denní dávce se přidají polonenasycené oleje a minerální soli;*
- *megavitanoterapie přijímáním vitamínů, komercializovaných sektou či jejich paralelními sítěmi: vitamíny A,B,C,D,E B1 a PP¹.*

Účinky vyvolané tímto očistným programem mají vzhledem k jejich fyzické náročnosti a škodlivosti na tělesné zdraví člověka vliv i na psychiku, kdy takto

¹ ABGRALL, Jean Marie. *Mechanismus sekt.* Z francouzštiny přeložila: HANÁKOVÁ, Milada, 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 254 s. ISBN 80-7184-774-7 str. 179

vyvstálé komplikace jsou církví interpretovány jako dosažení úspěchu a duchovního pokroku.

Neinformovaná veřejnost je do dianetických center lákána pod nejrůznějšími záminkami. Nejčastější z nich je provedení testu schopností, tzv. Oxfordský test schopností, nabízející „vypracování komplexní analýzy“ osobnosti. Z poznatků získaných analýzou osobnosti je pak připraven studijní program. Jejím výsledkem je poskytnutí naděje analyzovanému ve víru v jeho neomezené schopnosti se zdůrazněním, že v době analýzy jsou jeho schopnosti se samostatně rozvíjet téměř nulové a pro jejich rozvoj je třeba vyvinout dalšího úsilí. Je zdůrazněno, že Scientologie je jedinou možnou cestou jak toho dosáhnout. Dále Scientologové maskují své aktivity např. pod hlavičkou poskytování jazykových kurzů, společností bojující za lidská práva, proti drogám apod.

V ČR, tak jako jinde ve světě, jsou vyhledáváni hlavně mladí lidé, zejména absolventi a studenti středních a vysokých škol, lidé s dobrým finančním zázemím a množstvím volného času.

Někteří členové scientologů auditingy neabsolvovali a to zejména proto, že pro ně nebyly finančně dostupné, účastnili se jen základních školení. Ti co disponují dostatečným množstvím finančních prostředků je vesměs absolvují. Někteří prodělají i auditingy na tzv. lodích (viz výše). O tom, zda je i v ČR uplatňována metoda očišťování tak, jak byla popsána J. M. Abgrallem neexistují relevantní informace. Co se týče nenávisti vůči blízkému okolí svých členů – rodiče, sourozenci, tak scientologie v českém prostředí je nechápe jako nepřátele, ale jako potencionální členy a klienty. Obecně je možno uvést, že Scientologická církev v ČR je organizací sektářskou ovšem není možno konstatovat, že by vykazovala takové znaky na základě nichž by mohlo dojít k prověřování v rámci trestního řízení proti ní jako celku, nebo proti jejím jednotlivým centrům.

6.4.2 Satanismus

Obecně nemá žádnou institucionalizovanou podobu, projevuje se jako souhrn aktivit jednotlivců nebo menších skupin. Jeho jednotlivé formy se vyznačují velkou různorodostí. Osoby které v nějakém stupni satanistické

praktiky provozují nespojuje žádná společná síť a ani sdílení víry natož, že by jejich aktivity byly koordinovány nějakým ústředím. Neexistuje, kromě dále uvedené výjimky, žádná věroučná kniha. Stoupenci chápou satana jako bytost nebo kodex chování stojící proti zavedeným normám, které jsou považovány za správné a dobré.

6.4.2.1 Roviny v nichž je možno vnímat satanismus.

Může být výrazem vymezení se do opozice vůči oficiálním autoritám a symbolem revolty ze strany mladých dospívajících lidí, nežli primárním šířením zla a asociálních jevů. Tito „vyznavači“ svou pózu většinou zamění za jiný druh revolty.

Mezi nebezpečné formy satanismu můžeme řadit i satanismus mravní hlásající *„víru v člověka, který není spoután žádnými omezeními, žije volně a pokud vysloveně a bezdůvodně neškodí, je mu vše dovoleno“*¹.

*„Další formou, vnímanou jako společensky nebezpečnější je tzv. „Kulturní satanismus“², který se „projevuje především vandalismem a uměleckými výkony, které zavrhuje tradiční hodnoty krásy, dobra, života apod. Proti tomu se v satanistických výtvarných, literárních a především hudebních dílech objevují témata hnusu, krve, smrti, masakrů apod. Sama víra v existenci satana či jeho případné uctívání není v tomto kulturním protestu rozhodující. [...] Často zůstává pouze u umělecké stylizace, ale v některých případech v zahraničí vedl satanistický sentiment, probuzený na koncertech a festivalech, ke kriminálním činům.“*³

„Může se vymezovat negativisticky vůči křesťanskému náboženství, kdy je tento projev možno označit termínem „náboženský satanismus. Tj. uctívání satana formou modlitby, vzývání, obětí apod. Za vrchol těchto akcí je považována černá mše. Je sporné, v jaké míře se tyto rituály skutečně děly a v jaké míře byly zprávy o nich pouze fantaziemi a dohady jejich křesťanských odpůrců. S velkou

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 170

² VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 171

³ Tamtéž

pravděpodobností je však možno předpokládat, že recitace posvátných textů pozpátku či v nějaké jiné pervertované formě, zneuctění hostií a křty v satanově jménu se konaly již dříve než je zpopularizovaly novodobé romány a jiná literární díla. [...] Je pravděpodobné, že jsou to právě mnohá populární hnutí, která inspirují i novodobé náboženské satanisty k obřadům, v nichž jsou obětována malá zvířata, např. černí kohouti či kočky. I u nás byla nalezena místa, která pravděpodobně takovým obřadům sloužila. V této souvislosti se však často hovoří i o lidských, především dětských obětech. Případy, které mají dokládat jejich existenci, jsou však sporné.“¹

Nejinstitucionalizovanější podobu Satanismu vtiskl Američan Anton Szador La Vey (1930 – 1997), který v roce 1966 založil Církev Satanovu. Jeho přístup k němu je nejbližší mravnímu pojetí. Je autorem Satanské bible, která je roku 1991 přeložena i do češtiny. V době svého vzniku byl satanismus v USA módní záležitostí a tak se k němu přikláněly i bez znalostí tohoto učení některé výstřední významné osobnosti, které chtěly šokovat veřejnost. Popularitou satanismu se snažily omlouvat své protizákonné činy i nejrůznější zločinci a závislí na návykových látkách. Nejznámějším případem je hromadná vražda sedmi lidí spáchaná Charlesem Mansonem roku 1969 v USA.

6.5 Hinduismus

Je označení pro souhrn složitého systému náboženských tradic, rituálů a mýtů vycházejících z védských spisů postupně vznikajících od roku 2500 před naším letopočtem na indickém subkontinentu. Hlavním znakem je víra v reinkarnaci - stěhování duší kdy činy, které člověk vykoná v tomto životě ovlivní jeho další zrození. Podle složitosti a pravidel toho kterého systému se může člověk narodit dle předešlých zásluh - karmy do těla zvířete, člověka nebo se stát vyšší duchovní bytostí, která se osvobodí v konečném důsledku ze Sansáry - koloběhu rození a umírání. Při určité míře zjednodušení lze uvést, že osvobození se z koloběhu rození a umírání je podstatou hinduismu. Ke zlepšení zásluh v současném životě – očistě Karmy je používán komplex duchovních a tělesných

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 169

cvičení – jóga. Významným aspektem je uctívání rozličných božstev v chrámech. Přes rozdílnost náboženských tradic je na západě za kanonickou knihu považována Bhagavadgíta, v níž Krišna rozmlouvá s Ardžunou. Dalším písemným dílem které je považováno na západě za kanonické je epos Mahábharáta. Pro hinduismus je typický kastovní systém s nevyšší postavenou vrstvou bráhmanů až po nejnižší postavené nedotknutelné. Kastovní systém Hinduismu překonává Buddhismus tím, že na očistění karmy dává naději každému.

6.5.1 Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny – Haré Krišna.

Neznámějším reprezentantem hinduismu je u nás i ve světě Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny. Jak již bylo podotknuto v úvodních kapitolách odborná veřejnost v tomto případě odmítá hovořit o Hinduismu s tím, že se nejedná o autentické hinduistické náboženství, ale o odvětví tzv. západního Hinduismu.

Zakladatelem této společnosti je Šrí Šrímad Abdaj Čaran Bhaktivédanta Svámí Prabhupáda (1896 – 1977). Oddaní Kršny o něm hovoří jako o Šrílovi Prabhupádovi. Ten navázal na duchovní tradici svého duchovního mistra Bhaktisiddhárta Sarasvatí, vycházející z učení Čaitanji Mahaprábhu (1486 – 1534). Bhaktisiddhárta Sarasvatí pověřil Prabhupádu aby tuto tradici předal západní kultuře. Roku 1965 odcestoval Prabhupáda do USA, kde v New Yorku okolo sebe shromáždil první skupinu věřících – oddaných Kršnovi. Do angličtiny přeložil Bhagavadgítu a poté následovaly překlady dalších původních děl. Jím hlášené poselství bylo v některých aspektech blízké subkultuře hippies a díky tomu řada myšlenek ovlivnila toto hnutí, včetně nejznámějších Hippies – členů skupiny Beatles, kteří zpětně přispěli k popularizaci Haré Krišna. Po Prabhupádově smrti v sedmdesátých letech, prochází hnutí několikerými rozkoly a skandály spojenými se zneužíváním věřících a dětí v jimi provozovaných školách.

Hlavní vlna popularity tohoto hnutí již opadla, nicméně ve světě má stálý okruh příznivců a je schopno stále získat nové konvertity a věřící.

Jejich nejčastějším způsobem získávání stoupců a sympatizantů (a to i v ČR) je neagresivní forma misie, kdy mladí členové na frekventovaných veřejných místech a velmi zřídka po domácnostech oslovují kolemjdoucí a nabízejí jim k prodeji jejich věroučnou literaturu a sladkosti, při tom je zvou aby navštívili jejich vegetariánské jídelny, pravidelné nedělní programy pro hosty pořádané v jejich centrech. Nepravidelně pořádají tzv. Festival indické kultury, kde představují sebe sama, i když nutno podotknout, že neinformovaný návštěvník si nemusí tuto akci hned spojit s Haré Krišna. Několikrát do roka také pořádají slavnost vozů, kdy zapřáhnou za volské spřežení vůz a vydají se na pouť do nějakého místa. V průběhu roku je pořádáno několik slavností, které se odehrávají na dále zmíněném Krišnově dvoře, jichž se může zúčastnit i veřejnost. Mezi nejvýznamnější svátky patří „oslava narozenin jejich zakladatele.“ Kdokoli a kdykoli se může zúčastnit života na Kršnově dvoře, postavit si tam na libovolně dlouhou dobu stan, přičemž je mu poskytnuta za úplatu strava, po domluvě i možnost noclehu na statku. Na rozdíl od svědků Jehovových při těchto způsobech misie nepoužívají frázovitou řeč a tak dogmaticky nelpí na své pravdě.

„První neoficiální komunita oddaných vznikla na území někdejšího Československa roku 1988 v Lanšperku blízko Ústí nad Orlicí. Brzy po roku 1989 vznikla střediska v Praze Na hrázi a na statku u Chotýšan a hnutí postupně vytvořilo stabilní strukturu. Oddaní z ČR a SR mají společné vedení, které tvoří vedoucí představitelé jednotlivých středisek, mezi nimi především prezident pražského chrámu.

V roli ústředí hnutí Haré Kršna v ČR je chrám v Praze, Jílová 290. Na stejné adrese sídlí také Centrum pro védská studia, které se zabývá osvětovou činností. Dalšími středisky hnutí Haré Kršna u nás jsou ekologická farma (Kršněv dvůr) u Chotýšan na Benešovsku, založení roku 1990 a dvě vegetariánské jídelny v Praze v ulicích Na hrázi (U Góvindy, od roku 1992) a v Soukenické (Góvinda, od roku 1995). K nim je volně připojena i vegetariánská restaurace v Orlické ulici v Praze. Další chrám vytvořilo hnutí v roce 1999 v Lutotíně na Prostějovsku. V roce 1996 se hnutí pokusilo založit vlastní základní školu (gurukulu) na Kršnově dvoře. Projekt byl však ministerstvem školství zamítnut. Roku

2002 získalo hnutí pod jménem Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny – hnutí Haré Krišna status státem registrované náboženské společnosti“¹

V zahraničí se společný život stoupenců odehrává v kláštorech z nich neblíží a jeden z největších je v Maďarsku, u nás se komunitní život odehrává zejména na ekologické farmě Kršnúv Dvůr. Jeho součástí, ale i součástí duchovní praxe každého oddaného je každodenní odříkávání mantry, tzv. džapa: Hare Kršna, Hare Kršna, Kršna Kršna, Hare Hare, Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare, jejíž odříkání má přispět k osvobození z věčného koloběhu rození a umírání. K životu oddaného patří i omezení doby spánku jako doby nevědomosti. Doba spánku by měla činit 4-5 hodin. Pokud to vyžaduje fyziologická potřeba některého z oddaných, může spát déle. Na farmě se vstává obvykle mezi čtvrtou a pátou hodinou ranní, kdy dochází k prvnímu odříkání prvních kol mantry z minimálního celkového denního počtu 1728, růženec na němž je navlečeno 108 kuliček je tedy nutno „přeříkat“ 16x. Pak následuje hygiena. Muži by se měli omývat studenou vodou, ženy mohou teplou. Pak by měla být označena určená místa na těle hlinkou. Poté následuje společný duchovní program spojený s uctíváním božstev na oltáři s následnou konzumací skromné vegetariánské stravy. Oděv, krom pracovního, je většinou jednotný, nezdůrazňující příliš tělesné linie. Když oddaní vychází na veřejnost kombinují většinou občanský oděv s oděvem jednotným. Muži mají většinou nakrátko ostříhané nebo oholené hlavy, odůvodňují to svým přesvědčením a tím, „že je to hygienické“. K dalším aspektům života Kršnových oddaných patří odmítání drog za něž považují například houby (uvádí že rostou ve tmě a tím i v nevědomí), cibuli, česnek, kávu, čaj, alkohol a samozřejmě psychotropní a omamné látky. Odmítavě se staví k hazardním hrám. Sex je omezen pouze za účelem zplození dětí. Určitým způsobem spolu soutěží o to, kdo přeříká vícekrát mantru.

Členové hnutí žijící v komunitách uvádí, že jsou hnutím za ně placeny dávky zdravotního pojištění a důchodového a sociálního zabezpečení. Říkají, že jim nečiní problémy posílat děti do běžných škol, i když by byli raději, kdyby

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 326

pro ně mohli zřídit vzdělávací programy přímo v komunitách. Na dotaz, zda a jak jsou ochotni respektovat platné zákony sdělují, že dodržování těchto pravidel jim problémy nečiní. Příkladem toho je veterinární péče o dobytek chovaný na farmě, neboť předmětem jejich uctívání je kráva. Pro dobytek bylo vybudováno i ustájení respektující normy a nařízení EU. Rovněž není znám případ, kdy by odmítli poskytnutí lékařské péče sobě, nebo svým dětem. Uvádí, že při provozování ekologického zemědělství na farmě přiměřeně dodržují platné právní normy týkající se této činnosti. Rovněž tak prý nebyl zaznamenán problém v souvislosti s dodržováním předpisů při provozování jejich restaurací, které krom darů od členů, sympatizantů a návštěvníků jsou zdrojem jejich příjmů.

„Terčem kritiky ze strany většinové (a pohříchu konzumní) společnosti je od šedesátých let odříkavý život oddaných a především praxe džapování (odříkávání) mahámantry. Názory na dopad této praxe na psychiku oddaných se různí v zásadě podle toho, zda je možné považovat jejich duševní život před vstupem do hnutí za stabilní, nebo nikoli. Skutečně objektivním problémem je ovšem stále selhávání duchovních autorit v hnutí. Selhávání autorit má o to nepříznivější dopad, že řadoví oddaní jsou vedeni k tomu, aby jim svěřovali moc nad všemi oblastmi svého života.“¹

Byť mnoho shora uvedeného nasvědčuje tomu, že by se mohlo jednat o skupinu se sektářskými rysy, odbornou veřejností díky názorovému posunu v poslední době Haré Krišna již většinou řazeno k sektám není a je přiřazováno k etablovaným náboženským společnostem.

¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1 str. 327

7 Sekty a nová náboženská hnutí pohledem Skupiny extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia odboru obecné kriminality.

7.1 Definice sekty a nového náboženského hnutí podle Skupiny extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia.

Sekty a nová náboženská hnutí jsou pro potřeby policie definovány Skupinou Extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia jako: „*organizované skupiny lidí založené na dogmatickém náboženském, pseudonáboženském nebo mystickém základu, jejichž členové žijí zpravidla v komunitě nebo ve společenství pod psychologickým vlivem jedné nebo více osob, na nichž jsou psychicky nebo i ekonomicky závislí, a odmítají určité společenské normy včetně zákonů.*“¹

7.1.1 Znaky sekty jsou pohledem tohoto pracoviště

Znaky sekty jsou pohledem tohoto pracoviště definovány takto:

- *autoritářství - do krajnosti rozvedený princip autority*
 - *fundamentalismus /fundament = základ/ - nekritické přijímání určitého učení např. posvátné knihy*
 - *ideologie slibující členům sekty osobní spásu a vykoupení*
 - *jednoduché odpovědi na složité otázky*
 - *utajování - o podstatě nauky*
 - *utajování - o organizační struktuře*
 - *uzavřenost - izolace od společnosti i rodiny a všeho mimo sektu*
 - *nepřátelství, nenávisť a opovržení vůči okolní společnosti*
 - *omezující a uniformní životní styl, především věnovaný službě kultovním cílům*
- [...]
- *Ne každá uzavřená náboženská skupina je destruktivní sektou a naopak na první pohled "nevinná společnost" se může změnit postupem času v nebezpečnou sektu.*

¹ ROSTISLAV, Vojtěch. *Intranetové stránky PČR: Sekty a nová náboženská hnutí* [online]. [2007], 1. listopadu 2007 22:58:06 [cit. 2007-12-05]. Dostupný z WWW: <bez údajů>

- Členy sekt a nových náboženských směrů nebývají z velké části osoby psychicky nemocné nebo s podprůměrnou inteligencí. Snaha o řešení sociálních nebo psychických problémů může ale přispět ke vstupu do výše uvedené skupiny.¹

K takto definovaným znakům sekty je možno dodat, že ani z hlediska policejní práce nedochází k nějakému jinému specifickému vymezení, které by se významně odlišovalo od vymezení definovanému odbornou veřejností a naznačenému touto prací.

I když v předchozích kapitolách, týkajících se zhodnocení eventuelní společenské nebezpečnosti vybraných skupin bylo konstatováno, že na základě zjištěných poznatků se trestné činnosti jako instituce nedopouštějí, je přesto možno vymezit pravděpodobné okruhy trestných činů, které by mohly páchat.

Téměř s jistotou, vyplývající z prostudovaných materiálů, provedených šetření a on-line zdrojů je možno uvést, že Skupinou Extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia dále uvedené formy trestné činnosti, mohou být dílem členů sekt a náboženských skupin. Ti, pokud se v našich podmínkách takové trestné činnosti dopouštějí, víceméně jednají na vlastní pěst, nikoli z pověření organizace jako celku. Na rozdíl od autorova mínění, údaje následně uvedené na intranetových stránkách zmíněného pracoviště týkající se této problematiky, vidí páchání trestné činnosti těmito skupinami, jako více organizované:

„Protiprávního jednání se v souvislosti se svojí činností dopouští podle stávající právní úpravy jen malé procento sekt. Na základě zkušeností však nelze vyloučit, že některé uzavřené skupiny porušují zákon jak ve vztahu k vlastním členům, tak k okolní společnosti. Odhalování takové trestné činnosti však ztěžuje její latentnost a dále fakt, že poškozený je jen ve výjimečném případě ochoten podat trestní oznámení nebo svědčit (oznámení podávají většinou rodinní příslušníci nebo přátelé). V této souvislosti nelze opomenout ani běžně používaný postup zastrašování a diskreditace, kterého některé skupiny používají proti svým odpůrcům, kterými mohou být bývalí členové sekty, novináři, ale i policisté .

¹ ROSTISLAV, Vojtěch. *Intranetové stránky PČR: Sekty a nová náboženská hnutí* [online]. [2007] , 1. listopadu 2007 22:58:06 [cit. 2007-12-05]. Dostupný z WWW: <bez údajů>

Působením sekt může docházet k protiprávnímu jednání naplňujícímu skutkovou podstatu některého z níže uvedených trestných činů dále jen TČ.

a) TČ v souvislosti s podnikatelskými aktivitami

- neoprávněné podnikání
- poškozování spotřebitele
- zkreslování údajů v hospodářské a obchodní evidenci
- zkrácení daně, poplatku a podobné dávky

b) TČ ve vztahu k členům sekty

- poškozování cizích práv
- ublížení na zdraví
- účast na sebevraždě
- vydírání
- omezování svobody vyznání
- omezování osobní svobody
- útisk
- ohrožování mravní výchovy mládeže

c) TČ ve vztahu k okolní společnosti

- podvod
- únos
- vražda
- podpora a propagace hnutí směřující k potlačení práv a svobod občanů¹

Lze souhlasit s tím, že pokud je nějaká trestná činnost v rámci působení nových náboženských hnutí páchána, díky její latenci a možnému zastrašování oběti a svědků jí lze velmi těžko vyhledáváním odhalit a relevantně zadokumentovat. Rovněž tak případná oznámení o trestné činnosti nepodávají oběti, ale rodiče či přátelé a to zejména v souvislosti s trestnou činností ve vztahu k členům sekty a ve vztahu k okolní společnosti. Pokud se alespoň díky oznámení blízkých osob podaří zadokumentovat nějaké skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, naráží další zpracování věci na obtíže spojené

¹ Z materiálů uvedených na intranetových stránkách Skupiny extremismu Kriminálního úřadu Policejního prezidia odboru obecné kriminality

s neochotou případné oběti spolupracovat, neboť ona sama jednání ze strany eventuelních pachatelů nemusí vždy chápat jako „něco špatného“, či může být zastrášována. Dle autorova mínění, by dokumentování eventuelní trestné činnosti mohlo usnadnit použití operativní techniky, avšak i takto opatřené důkazy by v následném přípravném řízení a řízení před soudem nemusely obstát, třeba díky používání frázovitého jazyka mezi stoupenci sekty.

8 Metody použité při zpracovávání práce.

Při výběru vzorku církví a náboženských společností bylo postupováno dle dostupných informací tak, aby byly vybrány organizace, s jejichž činností jako institucí se mohou pojit určitá podezření z možného nezákonného počínání. Tam kde to bylo možné a účelné, bylo provedeno osobní šetření, krom poznatků uvedených v této práci, literatury a internetu, byly získávány údaje pozorováním a metodou nestandardizovaného rozhovoru, jednalo se o tyto organizace:

1. Pražské společenství Kristovo – forma: osobní setkání s členy účast na bohoslužbách v Praze.
2. Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů – forma: setkání na ulici v českých Budějovicích, Praze a Táboře.
3. Svědkové Jehovovi – forma: setkání na ulici a návštěva přímo v bytech u svědků
4. Dianetické centrum scientologické církve v Praze – forma: návštěva prodejny knih.
5. Hnutí Haré Krišna – forma: návštěva vegetariánských restaurací, návštěva nedělních programů na Ekologické farmě Kršnúv dvůr v městečku u Benešova, slavnosti pořádané hnutím, sektávání s pouličními misionáři v Českých Budějovicích, Praze, Táboře.

Co se týče toho, zda osoby s nimiž bylo hovořeno věděly, že rozhovor je s nimi veden za účelem získání poznatků pro vypracování této práce autor uvádí, že ve všech případech, krom Hnutí Haré Krišna nikoli. Ač je tento fakt na hranici etiky, nebylo při rozhovorech s členy hnutí použito žádné operativní legendy.

Pro to, aby se závěr o možné společenské nebezpečnosti sekt, nových náboženských hnutí, církví a náboženských společností neopíral jen o autorův náhled na problematiku a zjištění uvedená v kapitole 6; Přehledu vybraných církví a společností, bylo možno popsané skutečnosti objektivizovat, tak části textu této bakalářské práce týkající se kapitol 3.3, 3.4, 3.4.1, 5.2 včetně podkapitol a kapitoly 6 byly předloženy policistům zařazeným jako komisař služby kriminální policie a vyšetřování, jejichž hlavním úkolem je prošetřování hospodářské trestné činnosti na jednom z obvodních ředitelství v Praze. Po seznámení se s obsahem byli tito respondenti požádáni, aby se ústně vyjádřili k dále uvedeným okruhům otázek uvedeným v dotazníku. Poznatky byly shromažďovány metodou řízeného rozhovoru, vzhledem k charakteru problematiky nebyl zvolen žádný z kvantitativních přístupů, neboť by tím, dle autorova mínění, došlo k nepřiměřené redukci skutečnosti. Zároveň formulování otázek bylo motivováno snahou o to, aby výsledky tázání byly jednoznačné. Odpovědi respondentů byly poté autorem rekapitulovány za účelem získání odpovídající zpětné vazby a interpretace pro účely dotazování. Respondentům byly předestřeny následující okruhy otázek:

- 1) Pokuste se na základě prostudovaného materiálu určit, zda se jedná o podezření z trestného činu, jestliže některé církve a náboženské společnosti se pokouší obejít ustanovení zákona tím, že svou působnost zaštiťují zákonem č. 83/1990 Sb o sdružování občanů.
- 2) Pokuste se na základě prostudovaného materiálu vyjmenovat trestné činy, pro něž by mohlo být eventuálně zahájeno prověřování pro podezření ze spáchání trestného činu.
- 3) Pokuste se na základě prostudovaného materiálu uvést, zda z něho vyplývá podezření ze spáchání konkrétního trestného činu.
- 4) Uveďte jak by se měla legislativa v této oblasti zlepšit.

9 Dotazování a jeho výsledky

Se shora uvedenými otázkami bylo osloveno 25 respondentů, přičemž vůli spolupracovat projevilo pouze 12, od nich byly také získány použitelné odpovědi. I přes to, že počet respondentů vzhledem k vlastnímu zadání nebyl a nemohl být rozsáhlejší, byly na základě shora uvedené metodiky získány následující výsledky.

9.1 Výsledky dotazování k otázce číslo 1)

Pokuste se na základě prostudovaného materiálu určit, zda se jedná o podezření z trestného činu, jestliže některé církve a náboženské společnosti se pokouší obejít ustanovení zákona tím, že svou působnost zaštiťují zákonem č. 83/1990 Sb o sdružování občanů.

Osm z dotázaných odpovědělo, že se nejedná o podezření z trestného činu a věc by měla být posouzena jako správní delikt. Tři z dotázaných uvedli, že z takto předestřeného materiálu nelze usuzovat na podezření ze spáchaného trestného činu, musely by jim být známy přesnější okolnosti pro posouzení. Zbývající dotazovaný uvedl, že se o podezření z trestného činu jedná, ovšem z nedostatku konkrétních skutečností, které by byly zřejmé až při konkrétním prošetřování nelze usoudit o jaký konkrétní trestný čin se jedná.

9.2 Výsledky dotazování k otázce číslo 2)

Pokuste se na základě prostudovaného materiálu vyjmenovat trestné činy, pro něž by mohlo být zahájeno prověřování pro podezření ze spáchaní trestného činu.

Respondenti uvedli následující.

V souvislosti s postojem ke krevní transfuzi Svědků Jehovových vidí dva dotazovaní v závislosti na konkrétních okolnostech možnost podezření ze spáchaní trestného činu podle § 215 trestního zákona Týrání svěřené osoby

1) *Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.*

2) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,*

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým způsobem nebo na více osobách, nebo

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu¹

Opět, v souvislosti s postojem ke krevní transfuzi Svědků Jehovových, vidí osm dotazovaných v závislosti na konkrétních okolnostech podezření ze spáchání trestného činu podle § 222 trestního zákona odstavce prvního.

1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi pro výkon jejich povinnosti, nebo

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, příslušnost k etnické skupině, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt²

V souvislosti s vyvolanou závislostí vidí osm z dotazovaných možnost podezření ze spáchání trestného činu podle § 237 trestního zákona Útisku

Kdo jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců³

9.3 Výsledky dotazování k otázce číslo 3)

Pokuste se na základě prostudovaného materiálu uvést, zda z něho vyplývá podezření ze spáchání konkrétního trestného činu.

Zde se dotazovaní shodují, že žádné konkrétní podezření z trestného činu nevyplývá.

¹ Zákon 140/1961, Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

² § 222 Zákona 140/1961, Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

³ Zákon 140/1961, Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

9.4 Výsledky dotazování k otázce číslo 4)

Uveďte jak by se měla legislativa v této oblasti zlepšit.

Zde se dotazovaní shodně uvádí, že trestní právo tuto problematiku řeší dostatečně, avšak problém je v možnosti prokázat nějakou trestnou činnost páchanou v rámci náboženských církví a společností. Zpřísnit by se měla ustanovení zákona umožňující hranici 300 členů pro získání hranice pro uznání církve a náboženské společnosti. Upraveny by měly být legislativní nástroje tak, aby šlo lépe ověřit údaje, které při registraci církve a náboženské společnosti uvádějí, tím by se vyloučily nesrovnalosti ohledně oficiálního postoje k transfuzím u svědků Jehovových.

10 Závěr

Při vypracování bakalářské práce jsem se pokusil odpovědět, zda nová náboženská hnutí představují v současné době společenskou hrozbu na našem území.

Nejprve jsem se pokusil na základě údajů uvedených v odborné literatuře a údajů uvedených odbornou veřejností v on-line zdrojích charakterizovat současnou náboženskou scénu u nás a předpovědět i její možný vývoj do budoucna s přihlédnutím k vývoji budoucímu. Zde se předpokládá, že náboženství bude praktikováno spíše klientským způsobem a to i díky nedůvěře Čechů k církvím jako institucím. V pestré nabídce duchovních idejí na současném náboženském trhu mohou mít některé nové náboženské směry potíže s rozšiřováním členské základny a díky tomu se mohou vyhranit ostřeji vzhledem k většinové společnosti zastáváním radikálních názorů, což jim může následně zabránit v tom, aby se staly akceptovanou součástí společnosti. Bohatá a nepřehledná nabídka současného náboženského trhu může mít za následek i posílení pozic tradičních církví, k nimž se budou lidé vracet jako k něčemu jistému a ověřenému. Návrat lidí k tradičním církvím může ještě více posílit i pocit ohrožení.

Byly vymezeny pojmy „nové náboženské hnutí“ a „sekta“, přičemž hlavní rozdíl mezi těmito pojmy je spatřován v tom, že termínem sekta se označují skupiny působící proti zájmům společnosti a nejsou jí akceptovány, na rozdíl od nových náboženských hnutí, která v určité míře respektují společenské normy, hodnoty a nevymezují se vůči společnosti tak radikálně a jsou jí zčásti, nebo zcela akceptována. Jako pomůcka pro posouzení, zda se jedná o sektu nebo nové náboženské hnutí, byly na základě odborné literatury a částečně zkušenostmi získanými vlastním šetřením uvedeny znaky, kdy je možno přibližně určit zda se jedná o jednu nebo druhou skupinu. Hranice mezi nimi je neostrá a pokud zcela jednoznačně nějaká skupina nenaplňuje všechny negativní znaky záleží mnohdy na individuálním posouzení a uvážení hodnotitele kam konkrétní skupinu zařadí.

Je možno uvést, že sekty, nová náboženská hnutí, ale někdy i etablované církve nepoužívají žádných zvláštních technik k ovládnutí mysli potencionálních

konvertitů, jen dokonale, vzhledem k náboženským specifikám, využívají již osvědčené techniky manipulace, jaké se používají např. v podomním prodeji nebo reklamě.

Právní úprava pro působení církví a náboženských společností se od předminulého století několikrát změnila. V „Prvorepublikovém“ období mohly církve a náboženské společnosti působit svobodně. Tuto svobodu ukončilo období německé okupace a následná vláda komunistického režimu. Plně byla svoboda vyznání legislativci akceptována opět po roce 1989. V současné době působení církví a náboženských společenstev upravuje zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, kdy se někdy terčem kritiky stává jeho určitá benevolence při registraci nových náboženských společenství a církví vzhledem k nízké požadované hranici 300 členů nutných pro uznání. Některé církve a náboženské společnosti, které nespĺňují ani toto kritérium se snaží zaštitit svou činnost i prostřednictvím jiných právních předpisů, přičemž se nedá příliš dobře prokázat protiprávnost tohoto počínání.

Jako důležitý podklad pro posouzení eventuelní společenské hrozby vybraných nových náboženských hnutí, církví a sekt byly autorem získány údaje z odborné literatury, on-line zdrojů a vlastním šetřením přímo ve vybraných náboženských skupinách. Ani u jedné z organizací nebylo možno na základě zjištěných skutečností konstatovat, že by v souvislosti s její činností mohly orgány činné v trestním řízení zahájit prověřování pro podezření ze spáchání nějakého trestného činu. Na základě tohoto šetření je možno říci, že se některé organizace staly respektovanými ze strany laické i odborné veřejnosti. Jedná se zejména o Mormony, Hnutí Haré Krišna. Naproti tomu největší pochybnosti vzbuzují Svědkové Jehovovi ohledně přístupu k transfúzím krve a odlišností názorů hlásaných na veřejnosti a pro své členy. Příliš jednoznačně nejde zařadit satanismus díky jeho roztříštěnosti. Velké nebezpečí, nepředstavuje ani scientologická církev. Je možno říci, že v práci popsané organizace není možno označit za sektu, tak jak byl tento pojem vymezen pro její účely a to ani v případě Svědků Jehovových.

Jediné dostupné materiály specializovaného pracoviště Policie ČR zabývajícího se touto problematikou, které bylo možno použít se v definování základních pojmů nijak zásadně neodlišují od obecně zavedené terminologie. Na rozdíl od autora práce vidí trestnou činnost páchanou členy sekt a nových náboženských hnutí jako více organizovanou. Možná nižší míra výskytu trestné činnosti v rámci těchto společenstev je přisuzována její latenci a i tomu, že trestnou činnost oběť vůbec nemusí chápat jako trestný čin.

Kvalitativní metodou provedený průzkum mezi specificky vybraným vzorkem policistů ukázal, že ti vidí možnost páchání trestné činnosti v rámci nových náboženských hnutí, církví a sekt v souvislosti s postoji ke krevním transfuzím u svědků Jehovových. Jako podnět pro zlepšení legislativy v této oblasti je jimi navrhováno zpřísnění hranice 300 věřících hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti. Legislativa v oblasti trestních předpisů je v této oblasti považována za dostatečnou.

Nepodařilo se zadokumentovat formy sankcí vůči odpadlíkům ze strany jimi opuštěných společenstev. Rovněž se nepodařilo zadokumentovat zda společnost poskytuje institucionalizovanou formu pomoci odpadlíkům.

Na otázku zda nová náboženská hnutí představují nebezpečí pro společnost je možno uvést, že nikoli. Ve vnímání laické i odborné veřejnosti došlo k posunu směrem k jejich větší akceptaci. Pokud by došlo ke spáchání nějaké trestné činnosti jednalo by se nejspíše o počín jednotlivců nebo skupiny jednotlivců, nikoli nového náboženského hnutí jako celku.

Seznam použité literatury:

Monografie:

1. ABGRALL, Jean Marie. *Mechanismus sekt*. Z francouzštiny přeložila: HANÁKOVÁ, Milada, 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 254 s. ISBN 80-7184-774-7
2. BLEY, S. – BURKART, M. – FERREIS, K. *Malý slovník sekt: Sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*, Z němčiny přeložila SIROVÁTKOVÁ Alžběta, 1. vyd, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1998 ISBN 80-7192-246-3
3. FRANKIELOVÁ, Sandra Sizer. *Křesťanství: Cesta spásy*. Z angličtiny přeložil: KOLMAČKA Pavel. : 1. vydání. Praha: Prostor, 1996. 192 s. ISBN 80-85190-46-X
4. HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1 vyd.. Praha : Portál, 2000. 774 s.
5. ISBN 80-7178-303-X
6. KOUKOLÍK František, DRTILOVÁ Jana: *Vzpouza deprivantů: Nestvůry, nástroje, obrana*. Nové přepracované vydání. Praha: Galén, 2006 ISBN 80-7262-410-5)
7. NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost: Současné poznatky a perspektivy léčby*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 152 s. ISBN 80-7178-432-X
8. NEŠPOR, Zdeněk - LUŽNÝ Dušan. *Sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 231 s. ISBN 978-80-7367-251-5
9. PARTRIDGE, Christopher. *Encyklopedie nových náboženství*. Z angličtiny přeložili VOJTÍŠEK Zdeněk, VLK Tomáš, KORÍNEK Martin, 1. vyd, Praha: Euromedia Group, k.s. – Knižní klub v Praze 2006. – 448 s. ISBN 80-242-1605
10. PAVLINCOVÁ, Helena a kolektiv. *Slovník judaismus křesťanství islám*. 1 vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. 472 s ISBN 80-204-0440-6
11. VÁCLAVÍK, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. 1. vyd. Praha: Masarykova univerzita Brno a vydavatelství Malvern, 2007. 152 s. Proměny náboženství, sv. 5. ISBN 978-80-86702-22-3
12. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. rozš. a přeprac. vyd, Praha: Portál 2004. – 872 s. ISBN 80-7178-802-3
13. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1 vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1
14. VOJTÍŠEK, Zdeněk., *Netradiční náboženství u nás*, 1. vyd., Dingir, Praha 1998. 148 s. ISBN 80-902528-0-X
15. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vyd. . Praha : Beta Books , 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8
16. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*. 1. vyd. Brno : L. Marek, 2005. 233 s. ISBN 80-86263-69-X
17. WIEBUS, Hans-Otto. *Sekty a lovci duší : lexikon náboženských sekt a ezoteriky*. Z němčiny přeložila: NÁLEVKOVÁ Irena. Vyd. 1. Plzeň : Nava, 2006. 295 s. ISBN 80-7211-224-4.

Akademické práce

1. NOVÝ, Jan. *Círky, náboženství a sekty v České republice, Fenomén víry a její vliv na myšlení lidí v produktivním věku jež byli vychováni v ateistickém duchu minulého režimu*. Trhové Sviny, 2007. 100 s. Diplomová práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně na Pedagogické fakultě vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. str. 32
2. ŠEVČÍKOVÁ, Petra. *Důvody a nebezpečí vstupu do Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi*, Brno 2007. 118 s. Bakalářská práce na Katedře sociální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně, vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Dvořáček DiS. str. 17
3. ŠIMÁNKOVÁ, Eva. *Působení sekt a psychická manipulace*, Brno, 2007. 66 s. Diplomová práce na Katedře právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Vedoucí diplomové práce JUDr. Drahomíra Houbová, Csc. str. 40

Legislativní předpisy:

1. Ústava České republiky; ústavní zákon č. 1/1993 Sb
2. Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
3. Zákon č. 209/1992 Sb., Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
4. Zákon č. 120/1976 Sb., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
5. Zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech
6. Zákon č. 120/1976 Sb., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
7. Zákon 140/1961, Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

On-line audiozáznamy

1. HALÍK, Tomáš. Lidské a Božské (2/11) Prameny a proudy [online]. 2007-28-10; 00:19:41 [cit. 2007-28-10]. Dostupné v mediální databázi www.rozhlas.cz/nabozenstvi/audio. Číslo záznamu 00618415
2. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Kontroverzní církve úspěšná i v naší zemi Pražské společenství Kristovo* [online]. 9. ledna 2006 14:57:20, http://www.dingir.cz/dingir/1998_4/clanky/D1998_4_05.html
3. VOJTÍŠEK, Zdeněk. Lidské a Božské (1/11) Prameny a proudy [online]. 2007-21-10; 00:19:30 [cit. 2007-21-10]. Dostupné v mediální databázi www.rozhlas.cz/nabozenstvi/audio. Číslo záznamu 00614902

Intranetové stránky Policie ČR:

ROSTISLAV, Vojtěch. *Intranetové stránky PČR: Sekty a nová náboženská hnutí* [online]. [2007] , 1. listopadu 2007 22:58:06 [cit. 2007-12-05]. Dostupný z WWW: <bez údajů>

Internet:

Hnutí Haré Kršna:

<http://www.harekrsna.cz/iskcon>

<http://www.govinda.cz/>

<http://www.krisnuvdvur.cz/>

Mormoni:

<http://www.volny.cz/cjkspd>

Opus Dei:

<http://www.opusdei.org>

Scientologové:

<http://www.scientologie.cz>

<http://www.dianetika.cz/>

Svědkové Jehovovi:

<http://www.watchtower.org/language/czech>

<http://www.straznavaz.cz/>

Ostatní a diskusní servery

<http://www.granosalis.cz/>

<http://jitrnizeme.cz/>

<http://www.vecerninebe.estranky.cz/>

Ministerstvo Kultury

Rejstřík církví a náboženských společností [online]. [2008] [cit. 2008-02-05].

Dostupný z WWW: <http://www.cns.mkcr.cz/cns/CNS/Seznam_CNS.aspx>.